

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homiliae Adm. Illvstris Ac R.dissimi Domini D. Fr.
Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriae
Episcopi Barbastrensis & Albarrazini Ord. FF.
Prædicatorum**

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, Anno M.DC.XLIX.

Homilia I. De Excellentia SS. Sacramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53084)

summam adherent diligentiam omnemque
 moterent lapidem: eos tamen semper ænigma-
 tis vicit difficultas, & intricavit obscuritas. Ut
 autem homo ex naturali desiderio secreta cona-
 tur intelligere, media quærit illa capiendi, atque
 inter alia vnum Philisthai repererunt: quo na-
 ctus fuit, quod per se ipsos adipisci non poterant,
 nec vnquam potuissent; vti nempe sunt bene-
 uolentia chausimæ illi Dalila: ad illam igitur
 accesserunt pleni fiducia: cum enim esset illi
 dilectissima, non poterat non nosse eius abditis-
 sima secreta? quod si precibus eorum annueret,
 euentus votis responderet optatissimus. Nec va-
 na spes: etenim Dalila problema illis aperuit
 nodumque soluit: quo factum est vti huius histo-
 riæ plenam acceperint, perfectamque noticiam.

IV.
 Appro-
 priatur
 V. Sacra-
 mento.

Propriam hic video & suspicio præsentis my-
 sterij historiam: in quo nobis suprema huius
 Sacramenti reuelatur excellentiâ totamque su-
 perat naturalis nostræ cognitionis actiuitatem:
 cum ita sit in totâ naturâ creatâ nullum me-
 dium nullamque reperiri potentiam, qua digni-
 tatem huius Sacramenti pro dignitate cognosca-
 mus. In ore leonis Christi Domini: *Leo de tribus
 Iuda*; siquidem non mortui, sed mortui suæ val-
 dè vicini: *Am e diem festum Pasche*, in quo mor-
 tuus est, examen apum diuinorum verborum
 suorum, quæ quidquid dicebant, efficiebant, di-
 uinum composuit sanum, mellis dulcissimi SS.
 intellectu Sacramentum, hoc diuinâ suâ instituentis
 omnipotentia, quam diuini sui verbi declarat ef-
 ficacitatem: *Hoc est corpus meum: hic est calix sangui-
 nis mei*. Quia sicut Sacramentum non tantum
 subsistere debet in rebus materialibus, in qui-
 bus influeretur, sed in verbis quæ institutio-
 nem illius concluderent, verba hæc, fuerunt
 Christi verba: quæ velut apes, quæ floribus con-
 ceptum sui intellectus nutritur, celestem
 hunc sanum composuerunt: cuius historiam nobis
 exarat D. Ioannes sub ænigmate verborum
 quæ proposuimus: *Caro mea verè est esca: & san-
 guis meus verè est potus*.

Ioan. 13. x.

Problema est hoc adeo profundum, vt quan-
 tumcumque nobis dicatur, & quantalibet labo-
 remus diligentia qua capiamus illud & declare-
 mus, nulla tamen est in toto ordine creaturarum
 potentia quæ eo vsque pertingat, subtilissimum
 licet hominum insudet ingenium, & intellectus
 supremorum Seraphim intelligat: si namque ei-
 us expositio virtuti eorum relinquatur naturali:
 nequaquam poterunt illud comprehendere: om-
 nesque creaturæ se profuè dirati atque excellentiæ
 huius submitunt mysterij, in quantum non ope-

teret in illis virtus gratiæ Dei: ad quam simi-
 tor nullus est in omni creaturâ motus, si Deus
 ad illam nos minime disponat: ita testatur Apo-
 stolus: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid
 quod ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra
 ex Deo est*. Hæc omnia à Deo debent provenire:
 nec enim seculo eius fauor e illud capientes.
 Quis ergo consilij? recurramus ad charissimum
 illi cælorum Reginam Mariam Virginem: quæ
 velut trichinium diuinorum eius secretorum, &
 thesaurorum gratiarum eius œconomia, illum
 nobis poterit impetrare: vt eius auxilio huius
 ænigmatis eminentiam capiamus, & venerabilis
 huius Eucharistiæ noscimus dignitatem, atque
 altissimi huius mysterij penetremus profun-
 ditatem: nec ipsa nobis deest, si modo salutaritatem
 illi dedicemus Angelicam: *Ave Maria*.

*S. Ex hoc aliquid ex dignitate atque ex-
 cellentiâ huius SS. Sacramenti capiamus:
 necessarium nobis est lumen super-
 naturale fidei.*

D. Iulius Ambrosius de cuius doctrina sol-
 ditate atque securitate tale dicit D. Hieronimus
 Hieronymus suffragium, vt eâ de causa dicitur,
 Præfulem huic columbam vocet firmillimam: cuius
 expendit viginti duobus tractatibus super Psalmi. 118.
 & cum illo D. Aug. triginta duobus sermone. 1.
 nius, huius Psalmi prærogatiua: *Beati immo D. Ambro-
 culari*, sic omni creato intellectu spectantes, si- & D.
 cut hoc nobis ipse Propheta Regius inhausa, in psalms
 toto discursu declarat. *Quando videretur*, (sa D. 118.
 Aug.) aperitur, *tantis mihî profundior videretur*,
 ita vt quam sit profundior demonstrari non possim.
 Fateor quod tanto quanto amplius huius Psalmi
 petendo dignitatem, eiusque frequentius evolo-
 vo mysteria, sic eius excellentia mihi videtur
 omnino creaturarum excedere capacitatem. Vt
 quantumvis veloci procedat intelligentiâ, tan-
 quam tamen ad eius pertinet celsitudinem, vt
 certo queat exponere, quæ sit celestium eius
 Sacramentorum excellentia. *Mirabilia testimonia
 tua*. Sunt ô Domine diuina tua iudicia, eorum-
 que modi ita admirandi, & quæ in stupo-
 rem rapiant ea considerantes, vt etiam inge-
 nium supremorum Seraphim maxime licet illu-
 minatum cæterisq; superius ea nequeat compo-
 hendere. *Mirabilia*.

Cardinalis noster Caieta, exponens vim ver-
 bi Hebraici, ait idem esse ac si dixisset: *Iudicia lucifera
 tua Domine ab omnibus tuis separata sunt: crea-
 turæ sunt Dei*

intus vnde sic legitur. *Separata est simonia*. Nullam
 enim ostendens in tota natura tantum intellectus
 altitatem; quae acumine cognitionis suae ad
 maiorem possit supremam diuinorum iudiciorum
 altitudinis partem pertingere: quia vero adeo
 profunda sunt atque sublimia, ab omni creato
 intellectu procul sunt separata. Hoc spectare vo-
 luit Apostolus, quando in contemplationem ra-
 ptus caelestium horum iudiciorum, meditationis
 suae voluit excellum veris admirandis plane &
 dilectis exponere: *O altitudo diuinarum sapien-
 tia & scientia Dei: quam incomprehensibilia sunt
 iudicia eius & inuestigabiles via eius!* Solis ad-
 mirationis verbis aperit Apostolus pectus suam
 quod mysteris repletum gerit ex contempla-
 tione iudiciorum Dei: quia cognoscit eorum al-
 titudinem veris vt decet non posse declarari. *O
 altitudo diuinarum Dei!* q. d. quia namque se-
 parata sunt a creati intellectus hebetudine, nul-
 lus altitudinis eius & excellentiae potest formare
 conceptum, nec verba depromere quibus eum ex-
 primat, sed in sola consili: admiratione stupe-
 factus: quatenus ex illa eius perspecta sit cunctis
 excellentia: quod optime declarauit D. Augu-
 stinus: *Mentis humana aetas in tam valida & ex-
 cellenti luce non figitur, nisi per iustitiam fidei
 emouetur*. Hoc autem vt certum habemus, quod
 si velimus intelligere, & aliqualem iudiciorum
 Dei habere notitiam, fieri debet subsidio auctori-
 tatis diuinae, quae eorum testatur veritatem: ne-
 cesse quoque est vt omnis procul ablit confidentia,
 qua sibi fideret creatus intellectus in efficaciam &
 hebetudine cognitionis suae naturali, illamq; stan-
 tiam habere potest vt delegat illa lumine fidei col-
 lustratus, quod purificat, & a foridibus extollit lu-
 men naturale rationis: quia ipsa sibi relicta, de-
 bilis nimis est, nec altitudinem eius valet pertri-
 nuari: quocirca non praevoleat, sed subsequatur,
 quatenus pedem proferat ducta fidei lumine: qua
 potest hanc mysteria comprehendere.

¶ Vt Moyses supremo illo irrueretur bono, cuius
 solum Deus participem redderebat in interioribus
 desertis; vtque abscondita & secretiora montis
 penetraret, in quo mirandam illam contempla-
 ta est visionem, qua rubus ardebat sed ab igne
 incombusus: inuixit illi Dominus: *Solue cal-
 ceamentum de pedibus tuis*: nec enim calceamen-
 torum vilitas, quae per terram reptat, altitudini
 & dignitati tanti conuenit Sacramenti, quan-
 tum illi Deus in mystica illa visione reuelabat:
 nam etiam illi declaraturus quantum haec aberat
 a naturali intellectu creati cognitione. eam illi
 tollit: nisi in loco secreto & abscondito montis

manifestare. *Ad interiora deserti*: per hoc signifi-
 cans, quod ad fructum scientiae mysticorum
 iudiciorum Dei, quae illi in hac visione expos-
 bar, cuius profunditatem optime signabat locus
 ille montis absconditus & separatus, vbi illum
 horum manifestatione dignabatur, non corre-
 sponderet vilitas praesumptionis & arrogantiae
 humani intellectus, sicut enim calceamenta pe-
 dum animae.

¶ Vt enim eleganter dixit D. Augustinus, pes
 vultus animae est intellectus: sicut enim corpus
 pedibus incedit corporalibus, ita similiter anima
 suos habet, quibus progreditur pedes, intelle-
 ctum scilicet & voluntatem. O qualiter his pe-
 dibus proficiscitur, modo ad cognitionem tendit
 rerum maxime distantium: modo ad contem-
 plationem bonorum & diuinarum, quibus hic
 terra non habet magis separatas, vt opes sunt In-
 diarum: modo ad bonorum caelestium medita-
 tionem: iam terrena desiderando, iam affectu
 caelestibus inhiando. Hi sunt ergo pedes quibus
 progreditur: voluntas & intellectus. Calcea-
 menta alterius pedis, nempe intellectus, sunt
 peripicacia & acumen naturale, quo se ad pro-
 grediendum adornat & praeparat: sicut calcea-
 menta pedum corporalium illos adornant & praepa-
 rant, quo iter suum commodius perficiant.

¶ Requiritur igitur ad ingressum in interiora
 montis cognitionis iudiciorum Dei, foris haec cal-
 ceamenta remaneant: exuat homo fiduciam qua
 adunitati & naturali intellectus sui fidit acumi-
 ni, res etenim est abiecta nimis, & calceamenta
 hae terrae nimis appropinquat: eorum etenim
 potentiae sphaera non ultra se quam ad creatu-
 ras extendit, quae terrenae sunt & abiecta: si cae-
 lestibus diuinisque comparantur: vt autem ten-
 datur ad eorum quantumlibet cognitionem, cum
 adeo sint sublimia & excelsa, vilitas horum non
 quadra calceamentorum, foris remaneant, &
 omne illius fulcrum sit lumen fidei supernatura-
 le & diuinum, in reuelatione quam Deus de suis
 aperit mysterijs. *Non appropriet huc*, ait Dominus
 ad Moysen: *Solue calceamentum de pedibus
 tuis: locus enim in quo stat terra sanctus est*, q. d.
 Aduerte quod in loco vbi consistis, quod-
 que tibi in eo manifestatur, non sit quidquam de
 terra abiectum & vile, noueris quod omnis sit
 creatura superioris: etenim locus est in quo Deus
 singulari sua praesens adest assidentia, & super-
 naturalia diuinaque mysteria in illo tibi manife-
 stantur: quod si huc velis accedere, eaque intel-
 ligere: necesse est vt primo *soluas calceamenta de
 pedibus tuis*: q. d. illi: creatus intellectus iure

IV.
 A legoria
 de solu-
 tione
 calcea-
 mento-
 rum Moy-
 si.

IV.
 Signifi-
 cat haec
 iuris cel-
 stionem.

gaudet omnem cognoscendi veritatem, quia obiectum quod illum specificat, omnem complectitur veritatem, nec supernaturalem seu diuinam excludo: vt enim docet Theologus, qui verius iudicat: si veritas ad intellectum non pertineret, non eum Deus ad illius extolleret cognitionem: nulla quippe potentia in suis actibus obiecti sui quod exeret limites transgreditur aut excedit: porro vt huc accedas, praecipit Deus, renuncian- dum tibi est huic iuri, quo creatus positus intel- lectus ad horum mysteriorum cognitionem, cum subsidio lucis naturalis rationis: *solum calceamen- tum*, renuntia huic iuri, & intellectus tuus virtu- ti tantum fidei supernaturalis innitatur, quae tibi haec reuelat, hanc etenim collustrat ad illorum poteris peruenire cognitionem.

V. Hanc explicationem duo confirmant loci S. Scripturae: primus est ex veteri Testamento, secundus ex nouo: ex veteri sumitur ille de I. Ruth *Hic erat mos antiquus in Israel, ut si quan- Kuth. 4. 7. do alter alteri suo iuri cedebat, vt esset firma con- cesso, soluabat homo calceamentum suum.* Ex nouo Testamento fit ille apud Diuum Ioannem ubi refert Euangelista: dum enim Iudaei & vr- bis Hierusalem retores proficiscentur ad Ior- danem ex totius Reipublicae nomine dignitatem ei Messiae oblaturi: hoc egit gloriosus ille Chri- sti prodromus, quo iuri renunciat illi: quod ipsi sua legatione ei deferebant: dixit enim: *Non sum dignus ut soluam eius corrigiam calceamenti.* q. d. Solus Christus pleno iure ad hanc gaudet dignitatem: ipse etenim verus est Messias, cui- que soli haec de iure debetur adoptio: nec illi hoc ego possum ius adimere. Itaque calceamentorum depositio iuris designabat renunciationem, quo quis ad rem aliquam fruebatur. Hoc supposito, dum Deus Moysi praecipit, vt calceamenta extir- at ad tubum in quo erat, accessurus, innuit quod ad locum illum accessurus, & mysteria contem- platurus in illa visione declaranda debet iuri renunciare quod intellectus eius possidebat se- cundum naturalem virtutem ad veritatis eius cognitionem quae sub illa figura illi manifestabar- tur: & postquam huic cessisset iuri, & luminis naturalis intellectus creati subsidio, supernaturali tantum innixus fidei quod illi proponebatur tunc ad eius cognitionem illi liberi pateret accessus.

VI. In venerabili Eucharistia praefens adest Deus ac vera diuinitatis suae praesentia in illo Christi corpore, sub illis latente speciebus: vbi Deus eramenti mysteriorum suorum exponit altitudinem: *Memo- riam feci mirabilium suorum.* Si mens tua sit co-

accedere, iuri tuae cognitionis naturalis praei- nuncia, exue calceamenta, solum abijce virtu- tis naturalis, quae tuus pollet intellectus, & ac- cede virtuti innixus fidei supernaturalis testi- monij Christi Salvatoris tibi assistentis: *Coro mea verè est cibus*: hoc namque aeternum sacro, & reiecto illo virtutis nat- ralis intellectus, quod sub illis speciebus Deus sit mirabilium suorum patator inimitabilis: quatenus in illo haec mirabilia cognoscas: cum etenim fiat reuelata diuina ejusque lumen, intellectus noster quid quid diuini est & caeleste consequitur quia lucu- huius diuinae subleuans est excellentia, & est pro- portione assurgit, qua per ipsum supernaturalia diuinaque comprehendat, atque in illis omnibus abscondita Dei cognoscat mysteria: lumen enim illo fidei, ipsa intellectus creati humilitas detegit abscondita illa diuini peccatoris arcana, & mysteriorum eius notitiam consequitur clariorum. fit sicut inter omnia fidei nostrae mysteria superare cellit haec SS. Sacramenti arcanum: nam in paulo ante diximus, hoc nomine decoratur: *My- sterium fidei*: cum sit in quo Deus voluit cuncta sua mirabilia opera & inuentiones diuinae suo- dicio proprias compleri: *Memoriam feci mirabilium suorum misericors & misericors Dominus: quia dedit sionitibus se*: idcirco in ipso magis quam in aliis necessarium nobis est ad eius cogniti- onem lumen fidei, & primae veritatis inextinguibile auctoritas, quae nobis hoc confirmet & Testimo- nium Christi quo nullum secutus: qui nobis hoc proprio ore asseueret, dicens: *Coro mea verè est cibus: Et sanguis meus verè est potus*. Si namque in omnibus mysterijs & iudicijs Dei, ob eorum excellentiam tota natura superiorum operis nobis lumine fidei, quo illa plenius intelligamus: hoc in quo illa omnia comprehenduntur, non- minorem ex sua profunditate habebit dignita- tem: quinimo ceteris omnibus multo cuncto- riorum: argumentum hoc cuius est, quo nobis constat, quanto maiori indigeamus libeli- mine ad illius cognitionem.

§. 2. Praefigurata fuit SS. Sacramenti dignitas in admirabili illa Alcyon- sione, qua rubus videbatur ardere sed incombustus.

Rationem nobis suggerit Diuus Ambrosius Antistes Mediolan. quae probetur quae eleganter praefigurata fuerit haec SS. Sacramenti dignitas in rubo illo Moysi ardenti quidem

127

127

quidem sed ab igne nihil laeso: hanc enim visionem vocat lucem, quae nos in Dei cognitionem adducat, & ignem ardentem sed non comburentem. Fuit, inquit, Praefol ille, lux pariter & ignis: quia in illa lux apparuit quae in Deo communitabat cognitionis quam possidemus de mysterijs eius aspicere: deinde amoris ignis, qui diuino in pectore ardebat omnia ad nostrum dirigens & molumentum, absque eo quod ignis ille amoris supremam eius consumeret Maiestatem & licet in ipso rubo Deus Moyfi familiariter loqueretur, non tamen idcirco propria vilesceret auctoritas & excellentia.

Non contempnenda hic apparet difficultas, qua possimus amorem hunc vitare Maiestati: quia verò res haec ac eo ardua est, ait D. Bernardus: *Vbi enim pax cum amore coniungitur, nullum prorsus vel leuissimum signum timoris aut Maiestatis est exhibendum.* Hoc Salomon indicauit in L. Cant. vbi disputat ac celebrat Dei amorem.

I. erga humanam naturam per mysterium Lucas nationis: non sibi titulum assumens Regis, vt dicitur in Cantica Regis Salomonis, vt praemiserat in LL. Prouerbiorum & Ecclesiastes vt enim obiectum L. Cantico amor est, & amor ac Maiestas non bene in vna sede morantur: idcirco huic Cantico titulum non praefixit Regis, vt alius: quia difficulter sibi Maiestas & amor sociantur. Quod enim ignis amoris diuini, & affabilitas amici, quae se Moyfi reuelat, quando velut amicus facie ad faciem cum illo loquitur, usque ex magnitudine amoris Dei, magnitudinem eius non diminuat nec auctoritatem, sed illi coniuncta respiciat, mysterium est: non capimus. Si mentis oculos coniciamus in Venet. Eucharistiam permagnum videmus proprietatem qua haec illi duo adferbantur, quae in rubo illo perpendimus. Radios ex se emittit locus: quia sicut Sol gratiae diuinae, de quo participant vel de Sacramento Sole virtutem, qua caetera polleunt Sacramenta ad eam causandam, nobis ex illa manifestatur, ut amor & per lucem quam in illo deiegitur, cognoscimus esse Deum eiusque modos agendi ex diuinitis prodire iudicij, qui in hoc supremo omnium Sacramento manifestatur.

II. Grauius expendit D. Clem. Alexan. quod populo suo Deus per noctis deserti proficiscenti columnam iumentis dñcem p. auerit. Et per noctem in columnam ignis. Vi Deus nos deducat per ostias huius mundi tenebras, in nocte vitae, quam in eo ducimus per diuinorum suorum iudiciorum cognitionem, nobis costumam ministri.

III. A. 3. Moyses. Quod si ignis: SS. Sacramentum, quatenus luce si-

dei, quae in illo se emicat, suprema cognoscimus Dei mysteria: si namque per desertum creatae cognitionis ambulemus, in mille millia ruemus praecipitia, si illi iunxi ad culmen secretorum Dei, quae in huius Sacramenti institutione comprehenduntur, velimus attingere. Eo igitur sine vult vt rubus in quo se Deus familiariter exhibet, SS. intellego Sacramentum, & amicus valde affectibus sese hominibus patefacit, ac quo in cibum praebet rubus, inquam, sit igneus, qui praeva luce nostrum possit intellectum dirigere ad cognitionem Dei, eiusque supernaturalium mysteriorum. Verumtamen talis fiat hoc condicione, ne ignis illo ardentissimus amoris, quo Christus inardescens sub hoc se Sacramento praebet, consumat, aut dissipet Maiestatem qua Christus eminet, fundatam in eius omnipotentia: & videamus quod licet sit Sacramentum ignis amorosi, est tamen in quo patet ipsius refulget omnipotentia: quandoquidem illius vultus reducatur. His concessis optime conferuatur illa Christi Maiestas, absque vilo amoris incommodo: ex quo Deus mysterium, hoc operatus est admirandum.

V. electionis D. Paulus Incarnationis celebrans mysterium ex sententia & declaratione D. Dionysij Alex. in quadam doctissima Epist. quam scripsit contra Heterosiam Paulum Samosatenum, haec de Christo verba proulit non minus mysteriosa quam docta, & scripta in Ecclesia reperiuntur: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam Philipp. arbitratus est, esse se aequalem Deo, sed semetipsum 2. 6. exinanuit.* Primo declarat Apostolus, summam diuinitatis Christi dignitatem. *Qui cum in forma Dei esset.* Quod alio loco latius exposuimus ex Di. Thoma & D. Chrysostomo quatenus miraculum pateat: etenim ex vnione naturae humanae cum Dei verbo idque hypostaticè, in nullo supremae eius derogatum est Maiestati, & humanitas in hac vnione talis, qualis erat, mansit. Audire lubet insigne D. Leonis Papae testimonium. *Tanto scelerè vitamque naturam conseruit, ut nec inferiorem consumeret glorificatione, nec superiores miseret assumptio: Deus etenim se conseruans, semetipsum exinanuit.*

Testuli, legit exhanst, totum enim se Deus exhanst, & iuxta aliam litteram euacuauit, formam serui accipiens, nec tamen in aliquo diuinitatis suae detraxit Maiestati: quinimo potius clarior se manifestat eius omnipotentia, sapientia & bonitas: opus non inferioris miraculi, quam rubus fuit ab igne manens incombustus. Quod si

D. Th. 1. 2. g. 1. 4. 8. Vide infra nu. 20.

76. D. Dionysij. Al. x.

Hom. 44. Quadra. §. 1. 2. 2.

III. In Incarnatione utraque naturae manifeste integra. D. Leo. Epist. 27.

ad Galatas. Cor. 1. de Natiuitate.

sed etiam quia singulari quadam proprietate dicere licet, quod modus ita ineffabilis quo Christus manet inter homines, semper tamen ad dextram Patris sedens opus tantummodo sit in timo cordis divini: quum vero certum habeo quod Christus hanc nobis veritatem expositurus, illud non vultuere nisi vere: Nihil recitatur circa nos nisi. Nox quippe symbolum semper fuit arcatorum.

Circa Agnum Paschalem hoc Deus instituit preceptum, ut nocte illa totus comederetur: nec ex eo quidquam in mane servaretur: Nec remanebat quidquam ex eo usque mane.

Idem instituit de Manna: Nullus reliquias ex eo in mane. Ratio est, quia: utrumque sanctum patet: tunc sacramentum: & sic: nox denotat secretum, ad designandum summum secretum divini pectoris, idcirco voluit ut etiam illud quod eius perit figuram usque in diem non servetur: est enim dies secretorum manifestatus, sed totum nocte consumatur, & comedatur: est etiam pallium quod cooperit calatque secretorum insuper D. Bernardus hoc prae seculis argumentum ait: Quod sicut illicitum est secreta perferari, cum mysteria Dei maxime sint secreta, nobis illicitum est ea perferari, multoque minus hoc inter cetera eminenter secretum habere est inquirendo perferari sed supposita veritate eius fide summa nos illud decet veneratione recollere. *Sacramentum Dei Altissimi suscipiendum est, non excutiendum, venerandum non dandicandum, fide servatum, non inna h' traditione servatum, non adiuvatum ratione, ut ostendat quam parum in eo proficere possit naturale lumen rationis.*

Si igitur secretum sit Divini cordis adeo absconditum, quis nisi ipse poterit nobis eius patefacere excellentiam? Nobis autem revelavit per spiritum suum. Nobis apostolus Ius, inquit sanctus Paulus, quos classis suae magistros elegit, ut divinum eius doceremus sapientiam, quae mysteria divini corde latentia aperiat, & revelet: hanc nobis ipse non revelavit. Si Deus igitur tantum illam cognoscit, & nullus illam potest comprehendere, si ipse illam non revelet, an S. Sanctus venturus est eam singulis revelaturus? hoc Lutherus voluit volentique Haeretici, ex quo gravitatem introducerit in Ecclesia: confusionem quam nunquam fuerit in turri Babiloni: an ve quisque credat quod Deus ipsi hanc revelet sapientiam: & ita doceat eius affectus factores, sutores, fabricerarii & ligarii inter actus suae mechanicae instrumenta; & agricola aratis suis, sicuti sulcisque intenti;

nec non aquae balneatores hydrias inter & pocula fessini: O cesebro vacui, an ergo Deus tantum nos erat confusione obruturus ut dicat hic: Hoc mihi Deus revelavit, & ille mihi vero contrarius?

Verò veritas est quod Deus tantum hanc docere possit. Deus intelligit viam eius: & non solum hoc, verum & ipse novit locum eius. Ipse est cui dominum illi in hoc mundo statum probatum sibi hoc verbo confirmam: hoc mihi significat verbum illud novit, quod non tantum simplicem involuit cognitionem, sed approbationem iuxta phrasin S. Patris communem, ut cum D. Augustino ac Gregorio omnes SS. Patres annotarunt: nam illud scire dicitur Deus quod approbat & illud nescire quod reprobat. Scire Dei approbare est, & nescire reprobare. Deus est qui locum statum secum, approbatur ac divini manu sua & promissione confirmatum, nec non divini verbi sui certitudine roboratum. Locus hic est Ecclesia S. Catholica: hic loquitur Deus, hic nobis S. Sanctus superna sua revelat secreta capiti eius summo nimirum Pontifici communicata. Hic perfecta docetur veritate quis sit Deus, qualia divina eius mysteria, quaeque eius sacramenta: & hanc sequendo regulam assequemur notitiam excellentiae & dignitatis huius S. Sacramenti. atque ex eis quae nobis loquitur & docet Ecclesia verbis & operibus, colligimus quantum sit id quod nobis opus est ad illius intelligentiam.

Intendit Mater nostra Ecclesia à Spiritu Sancto directa & edocta cum particulari memoria ac festinate praclarum celebrare beneficium quo Deus hoc divinum instituit Sacramentum nos affectu: utque declaret in hac solemnitate supremam & eminentissimam huius dignitatem, tempus elegit in quo signis evidentioribus eius innotescat excellentia. Et postquam tunc celebravit aduicium S. Sancti super collegium Apostolicum atque in eo super totam Ecclesiam, cuius gratia natura vestra, virtusque naturalis attollitur, quatenus intelligat, quantum suae capacitatis limites ineffabilis huius Sacramenti dignitas excedat & eminentia: tempus huic festivitati indicavit esse convenientius, illud quod habet finem solemnitate descensus S. Sancti cum sequentibus octavis: quo recognoscet naturalibus intellectus nostris virtus sic eam esse superiorem, ut nisi aditus & sublimatus ad statum superiorem gratiae communicatae per virtutem S. Sancti mediante adventu eius in Ecclesiam, fieri non possit, ut visitas & hebeudo intellectus creati ascendere queat ad contemplationem & fieri virtutibus nobis

VIII. Nā Deus ipse locum novit scilicet Ecclesiam, cui hoc revelavit. L. q. q. in Exod. q. 153. & in Ps. Noniam Domini viam. Lib. 5. Mor. c. 24.

IX. Quae congrue fecerunt hoc agit post Pentecostem.

X. debetibus nobis

possumus illud intelligere.

debitam fidelibus celebrationē tam admirabilis Sacramenti: etenim tanquam diuini cordis secretum nulla potest potentia illud pertrahere, nisi Deus ipse nobis illud supernaturā gratiæ suæ lumine reuelat, quæ intellectus nostri oculos corroboret, quo possimus illud cognoscere: & sicut locus securus ubi nos Deus vult instruere, est Ecclesia Catholica, in quā particulatī assistentiā S. Sancti in capite summo Pontifice nos huius mysterij docet veritatem: ita declarare nobis intendit quantum superexcedat abiectionem vilemque nostrum intellectum, eius differenda solemnitate usque dum aduentum celebravit Spiritus sancti super Apostolos, ut illam donis diuinæ gratiæ suæ cumulet eminentioribus, per quam conformat eius esse naturale, mediante elevatione per gratiam suam quam illi in his donis communicat, cum excellentiā ac dignitate huius S. Sacramenti: quatenus hoc modo illud cognoscat salus inopiam suam mediumque nimis angustum: nunquā etenim melius diuina cognoscuntur mysteria, quā dum in eorum contemplatione dignitatis nostram agnoscimus miseriam, & per hoc omni nos denudamus fiducia ingenij nostri hebetis & rudis, omnem illam consientes in eam quam habere possumus ex dono luminis supernaturā & diuinæ gratiæ viribus, quæ gressus cognitionis nostræ deducat ad veram mysterij sanctissimi Sacramenti cognitionem: etenim hęc submissione & resignatione virtuti gratiæ, luminis, fidei, & puritatis testimonio quæ Deus est nobis hoc reuelans, totā certitudine ad eius peruenimus intelligentiam.

XI. Vnde nostro tenentia ndam est intellectu.

XII. Allegoria de nube dicitur Israëlitis.

Nihil ita securo tutosque reddidit filios Israëli ad certam tendentes, promissionis, quā nubes illa, quā Deus illis misit ut ipsos in viā dux præcederet, ne radijs solis exaltarent, & ipsa eadem nubes inter offusas noctium tenebras tantā radiabat claritate, ut securam illis viam demonstraret, quatenus nullo modo ab illa aberrarent. Nubes hæc velum præfiguratur, quo fides diuina nobis proponit mysteria: illa etenim se radijs anteponit luminis naturalis rationis, ne suam in his mysterijs experiat hebetudinem, ne fortē abstinere debeat cognitionis quo Deum querit, certo & securo: & velut cælestis quædam lux in nocte, & huius vitæ caligine summā respiciens claritate, nobis viam declarans quā ad illius perueniamus cognitionem: & hoc dicimus esse fidei lumen, quo diuino credimus testimonio, quo Deus nobis illud reuelat corāque proponit certitudine in hoc sacrosancto

mysterio, in quo cum Deum habemus ita nobis proximum, nobis in illo certam sui constantem cognitionem.

§. 4. *Intendit Christus nos ad calam deducere, & quatenus secum viam tenemus, nobis fidem proponit mysterij SS. Sacramenti eius luce nos duci.*

Saluator noster medium proposuit quo nos homines vitam æternam, caligine paritē consequeremur, nobisque declarans quā viā eo perueniremus, dixit hoc eodem capite sexto S. Ioannis nonnulla verba in quorum legitur à expositione SS. Doctores multum laborarunt. In quibus supponendum quod loquatur ad litteram de sanctissimo Sacramento, ut bene probant. Origenes, S. Cyprianus, S. Hilarius, S. Basiliscus, S. Chrysostomus, S. Ephiphanius, S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Hieronymus, & quasi omnes sancti Patres ac Doctores. Promiserat Christus Discipulis suis & turbæ illum sequenti quod daret illis panem celi manducandum, quo nominatissimum intelligebat Sacramentum. *Panem Dei est qui de celo descendit & dat vitam æternam.* Illud præferens quoad dignitatem antiquo Manna, quo veteres nutriti fuerant Patres eorum, motui erant: panis autem quem illis proponebat, quia panis erat vite, eam illis daret in perpetuum, & à morte vendicabat, à quā reus dicitur Manna Patres eorum non liberauerat. *Patres vestri manducaverunt Manna in deserto & mortui sunt.* Illi verò qui panem hunc cælestem manducaret vita eaque perpetuā addiceretur, confirmabatur: *Qui manducat hunc panem vivet in æternum.*

Promissionem hanc, imò & panem hoc exprodebant Iudæi quem illis Christus ostendebat indicantes rem inanis esse substantiæ ad vitam collationem, buccellam panis: & Redemptor noster exponens eis panem à se promissum verum suum esse corpus & sanguinem: illis autem in eius dispositione contempserunt periculis, hæc eis verba addito iuramento proponit. *Amen, Amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis.* Quibus illa significabat, quod si vitam desideraret æternam, sese deberent subijcere fidei illius cuius quem illis proponebat, & manducationis carnis suæ ac sanguinis: nec enim aliter possent vitam obtinere. *Non habebitis vitam in vobis, q. d. Quod*

iam mortui essent, & similes essent cadaveribus a quibus abest anima illa vivificans motus omnis atque actio aut signum alicuius vite: quodque in illotatu mortuorum essent mansuri nisi carnem manducarent & sanguinem biberent filij hominis: atque ut illos in hac veritate fides confirmaret, hæc addit: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Itaque via qua perveniendum est ad vitam æternam, & medium quo finis hic obtineri potest, est manducatio SS. Sacramenti; & per hanc viam nos Christus deducit.

Adest nobis D. Cyril. illa verba exponens. *Habet vitam æternam:* iam eam habet in presenti; & ait: Nota: quomodo, enim verum sit quod ille qui recepit SS. Sacramentum hic non habeat vitam æternam in termino & possessione: porro ius ad illam habet ille qui fidem supernaturalem & Divinam de Christo domino habet, quæ tantopere in hoc caelesti Sacramento resplendet: idcirco dicit hoc Christus in presenti: *Habet vitam æternam.* *Idcirco via ad vitam æternam, fides est:* ita

D. Cyril. quocirca qui in via est ad caelum dicere potest quod illo iam gaudet, si non in termino, saltem in principio. Ita ut ex hoc, colligamus quod via qua nos Christus ducit quamque docet sit Ven. Eucharistia. Et sicut in illa tantopere fidei lumen resplendet, hæc fide quam maxime indigemus ut iter nostrum prosequamur & sic ad terminum Regni caelestis perveniamus: ipsa est quæ nos deducere debet in cognitione huius SS. Sacramenti, per quod vult Christus ut gradiamur quo vitam adipiscamur sempiternam, quam Deus in caelo suis communicat electis.

Hæc tractanti difficultas mihi occurrit quam movet circa hoc D. Rup. Abb. Patres veteris testamenti hunc panem non comederunt nec divinum hoc receperunt Sacramentum: quia eorundem temporibus nondum erat institutum: & nihilominus vitam adepti sunt æternam, & sine illa salvari sunt. Cui difficultati ex doctrina communis responderi omnes illi vitam æternam consecuti sunt per fidem in Christum (Dom. venturum in hoc mundum: quo sensu intelligere oportet

III. verba hæc Apocalypsis: *Agnus qui occisus est ab origine mundi.* Ab illo namque tempore fides ortu mortis eius: & fides veterum illorum patrum, quod Christus moriturus esset, morteque sua cæli Ianas aperiturus, illa fuit quæ ipsos participare fecit vitæ illius æternæ. Responso hæc notam tollit difficultatem. Verum aliam explicationem eamque profundioram ac proposito nostro convenientiorem adducit idem Ruper. Et prior illo

Orig. nempe sicut veteres illi Patres & nos quoque participes sumus damni ac mortis: quam nobis buccella illa mortis attulit, quam in tantum totius humani generis perniciem comedit primus parens noster: Ita per Christum eiusque mortem ipsi & nos similiter ex eodem cibo participamus qui alimentum est vitæ Christi Redemptoris nostris: tamen differentia quod nos illum sumamus sub speciebus panis & vini: ille vero sub agno illo Paschali, quando assatus igne divini amoris, expirans in Altari crucis, in qua oblatum fuit, descendit seipsum præbiturus in cibum antiquis illis patribus iuxta vatis Ossee vaticinium: *Morsus meus ero & inferni.* q. d. tibi ego & inferne talis buccella sanæ parti patrum antiquorum qui apud te detinentur, ut futurus sis illis buccella vitæ, qua damnus mortis morsus instauratur.

Igitur per hunc divinum cibum Christus Dominus, qui in hoc Sacramento vera ac reali continetur præsentia, declarat quod antiqui patres & nos quoque vitam æternam per hoc Sacramentum nanciscamur, quod & via tuta ad illam pergamus: quia vero ut eo perveniamus, esse non sufficit naturale: cum vires eius infirmæ sint nimis, virtute indigemus alia superiori, ac lumine supernaturali ac divino nos dirigente. Quia scitur caelum aliud est mundus diversus, & hoc inferi superiori, necesse est in nobis aliam esse naturam superiorem, quæ capacitatem habeat illi termino conformem, ubi Deus se beatorum vult intellectui, atque per eorum communicationem, qua natura eius elevetur ad supernaturale & divinum esse per eam participatum: hoc est esse, hoc divinum quod nobis tribuitur quando in hoc Sacramento se eius vult animæ qui eum digne recipit, & sicut in illo se nobis Deus communicat cognitum per fidem supernaturalem & divinam, quæ ea lex est qua nobis hoc innoscit mysterium, ut patet clare, quantum indigemus hac luce fidei, ut illa nos comitante securi gaudij vitæ caelestis perlinamur quæ Deus suis communicat, & directi hac luce extra omnem dubium æternam eius obtineamus lætitiæ.

Quia ut eleganter dicit Mellissus Bernardus *Ser. 2. de fides oculos habet lyncæos & penetrat ad ipsam Epiph. 2. usque divinitatem quantumvis absconditam, & quantumcumque oculis corporis nobis aliquis Cuius repræsententur, ipsa oculis animæ revelat quod sub ratio pro illo est velut inclusum: hic enim discursus est D. fectur ex Cypriani. Attende inquit in Christo: nam oculis Patris corporeis nobis proponitur humanitas, & qui cumque illis tantum Christum intueretur, iudicaret nullum aliud in ipso esse reperiri quam humanum:*

Os 13. 14

IV. Ad eam igitur tendenti lumen requiritur fidei.

12

V.

12

VIII. via qua Deus nos ad gaudia vite ducit aeterna, nemo dubitat quin stella sit Aquilonaris quae potissimum in hac navigatione indigemus qua ad caelum tendimus, sique illa qua nulla fecerit, nos in hoc itinere comitari potest atque splendoris sui luce nobis demonstrare, quae gressus sint dirigendi pedum animae nempe intellectus & voluntatis: etenim fidei luce quae in illo nobis irradiat, cognoscemus Deum esse qui in illo vitam nobis promittit aeternam: & quamuis videamus illum velo contextum accidentium panis & vini, nobis tamen indicat quod cum Deus nobis hoc confirmet, quod caro sit & sanguis Dei hominis, lux quae in illo se manifestat, nobis caelestia declarabit, Dei gloria vique terminum quam nos oportet ingredi ut illo percipiamur.

§. 5. Lumen quod à Deo postulabat David quo ad montem Sanctum gloria eius posse pervenire, lumen erat fidei quod resplendet in SS. Sacramento: nam ipsum est quod illud manifestat.

Multas inter prerogativas dignitatis quas in luce SS. DD. expendunt haec una est quae ceteris corporalibus creaturis à Deo factis supereminet, eaque est quae D. I. Damasc. profert: quod non tantum ipsa seipsam manifestet, verum & ipsa manifestata reddat varietatem, ornatum & pulchritudinem rerum omnium, quatenus per ipsam illas videre possimus & percipi. De vobis eius verba: *In principio Deus fecit lucem id est prima die pulchritudinem & ornatum omnis visibilis creaturae: aufer enim lucem & omnia in tenebris ignota manebunt, proprium non valentium demonstrare decorem.* Seclusa luce gaudere non poteramus pulchritudine qua Deus creaturas à se factas decoraverat: proinde ut illam intueremur, primo die lucem condidit sicutque velut ornatus quidam rerum omnium & pulchritudo: quandoquidem per ipsam illis visis laetemur: nam ablata luce nulla creaturarum potuisset decorem & ornamentum aperire quo Deus illam cumulaverat: itaque lux ipsa se nostris patefacit oculis, ipsaque est per quam videmus & ponimus pulchritudine & decore creaturarum. Papae! quam insignem clarumque Redemptoris nostri Hieroglyphicum nobis proponitur in hac lucis excellentia: quoniam ipse Christus de se hoc fert testimonium. *Ego sum lux mundi:* ob mirabilem inter vtriusque convenientiam.

Non tantum Christus se nobis manifestat ut

verum Deum, sed etiam viam demonstrat qua ipsum obtineamus: per illum enim fruimur & ita cognoscimus mysterium Dei pulchritudinem quae Christusque per fidem quam de illo habemus, quae lumen est supernaturale & Divinum non tantum se nobis cognoscendum praebet, insuper nobis manifestat ornamentum & excellentiam mysteriorum supernaturalium quae nobis ea exponunt bona quae Deus in gloria sua continet, quatenus eas obtineamus cognitione & hac via possimus illis gaudere. Quod si fidei de Christo Domino tollamus lumen, qua ratione possemus intelligere supernaturalium bonorum usuram dignitatem, sicut nec sine illo possemus habere notitiam quod sit in hoc Divino Sacramento corpus & sanguis Christi, anima, Divinitas ac Divinorum attributorum eius magnitudo: itaque ad tanti boni consecutionem nobis necessarium est ultra modum si-

III. Per cuius dei lumen, nobis hoc manifestans, quatenus illo lucis eius modo Divinorum eius attributorum consequamur attributa dignitatem, quae sub speciebus Sacramentalibus cognoscimus dignissimi Sacramenti latent abscondita: mus in cuius cognitione aequalem obtineamus notitiam SS. Sacramenti. ac intelligimus quam ingens sit bonum quod Deus electis suis comunicat in statu beatitudinis quandoquidem Deus idem sit quo Beati in caelo fruuntur, & ipse qui in hoc SS. Sacramento se communicat, & cum per fidem sciamus id quod Deus est, certum est quod nobis in illo manifestetur quantum sit bonorum cumulus gloriae eius caelestis.

Ut erat David optime versatus in huius necessitate lucis qua ad gaudium seipsum huius boni Hanc à pervenitur, hanc instantur à Deo postulavit: *E- Deo potest lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum David. & in tabernaculo tuo.* Hic, ait Incognitus, ad litteram loquitur de Christo: est enim lux & veritas: ipsum audi loquitur em: *Ego sum lux mundi. Ego sum via veritas & vita.* Et hoc à Deo Propheta Christus Regius intendebat ut lucem hanc mitteret in mundum Christum Dominum, ut per eam nos secure ad montem sanctum gloriae deduceret. *Ioan. 14. 6.* quam alio loco idem propheta montem appellat: *Quis ascendet in montem Domini?* In hoc monte sancto diversa sunt tabernacula, sicut in gloria diversi sunt eius status diversi respondentes meritis quibus illa possideat: designavit hoc Christus: *In domo Patris mei mansiones multae Ioan. 14. 2. sunt.*

Primicerius Apostolorum Petrus statum gloriae sub diversis proponit tabernaculis, quando speculator gloriae transfigurationis Christi sic illum interrogat: *Domine, si vis faciamus hic tria Matt. 17. 4.*

tabernaculo. Itaque rogat Psalmista Deum vt mudo Christum mittat Redemptorem, lucem veram vt fidei Diuina eius luce omni possit securitate tutus iter suum ad gloriam dirigere: hoc meo iudicio significat Apostolus his verbis: Illi promittitur in vestus qui credunt. Illis qui in luce ambulauit fidei ingressus in caelum tutus asseritur.

Hebra. 4.

VI.

Altare vero eius humanitas.

Vt apertius Propheta necessitatem exponeret lucis fidei qua bona gloria possideamus, hanc subiungit: *Et introibo ad altare Dei.* q. d. Domine, dum solum hominem factum miseris in mundum, omne bonum mihi persuadeo: cum enim eu hic habuero, *Introibo ad altare Dei,* in illo videbo per fidei lumen quod Deus sit, eiusque Diuina incipiam letari bonis quibus nouos in anima mea: affectus excitabo & desideria ad gloriae gaudia, conabor semper vt lumen hoc me conuertat & ad eam deducat quo de gloriae consecutione nullatenus dubitabo. Per hoc altare Dei intelligit D. Thom. humanitatem Christi. *Altare designat humanitatem Christi: iuxta illud Isaia: Regem in decore suo videbunt oculi eius:* vbi ad litteram loquitur de humanitate Christi secundum verba praecedentia: cuius oculi scilicet intellectus semper Deum per claram visionem contemplati sunt: etenim a primo instanti lux conceptionis Beatus fuit viditque Deum eo modo quo illum Beati in caelo clare contemplantur.

D. Tho.

In 1^a 4^a 1^a 33^a 17^a.

Vrautem D. Thom. probet altare hoc de quo Dauid esse Christum Dominum, locum illud adducit Apostoli vbi illum sub hoc nomine significat: *Habemus altare de quo egerit non habent patetatem, qui in tabernaculo deseruiunt:* & nonnullas ad eius confirmationem congruentias profert. Quia sicut in lege veteri Deo in altari sacrificia litabantur animalium, atque in eo Deo suas offerebant orationes medijsq; illis sacrificijs: ita similiter in lege gratiae sacrificia & orationes, quas Deo deseruiunt, sunt & offeruntur per Christum Dominum iuxta hanc Ecclesiae orationum conclusionem: *Per Christum Dominum nostrum.* Hoc quod nobis demonstrat fides esse in hoc SS. Sacramento virtute verborum, corpus est & sanguis Christi Domini eiusque sanctissima humanitas: si Dauid igitur a Deo flagitet vt mittat lucem suam & veritatem, Christum scilicet, quo fide eius lumen acquirat quo deducatur ad montem sanctum gloriae eiusque Diuina tabernacula, nec non introducat ad altare Dei SS. scilicet Sacramentum, mihi certum est hoc nobis velle indicare.

Hebra. vi. 10.

VII.

Cuius ratio profertur.

Primo, quod sine luce fidei impossibile sit supernum hoc cognoscere Sacramentum, ac pro-

inde ad eius notitiam, quod Deus sub hac latet speciebus, requirit hanc nobis mitti lucem Christum scilicet nobis hoc mysterium exponentem. Secundum, quod hoc obtento a Deo viam securam sternat ad montem gloriae sanctum, & Diuinitatis eius gaudia tabernaculorum, quae diuersa significant praemia quibus in caelo diuersa conuocantur quibus illa obtineatur. Quia velut Diuina lux non tantum se nobis manifestat sed etiam palestram aperit immensorum gloriae honorum, quatenus illa cognoscendo nostra prouocet voluntas ad efficaciam illorum desiderium Diuino fauore efficaciter adiuta: *Emitte lucem tuam* quia sicut per nos ipsos illam nequimus consequi nisi illum Deus infundat nostrisque det principium itineris: ita ne in ipso nobis Deus absit, eius populi Regibus poscit auxilium, & cum illo fidei supernaturalis ac Diuinae subsidio securum sibi pollicetur ad altare Dei ingressum: hac via quatenus per eius cognitionem in SS. Sacramento, mediante lumine fidei, atque in altare per eius cognitionem in statu gloriae, gloriae eius lumine confluente.

Alia loquuntur phrasae eaque Sacrae Scripturae quae coniunctionem hanc, Et, ponit vt causalem. *Quia* Hoc supposito dicimus a Propheta pollicari Christum lucem ac veritatem infallibilem: *Emitte lucem tuam & veritatem tuam:* quatenus illa assistente ad gloriam perueniat, & declinet vnde illa mittenda sit, immensa ei a deo bona, & rationem cuius gratia illa Deus manifestat, ait: *Et introibo ad altare Dei.* Quia hoc lumine fidei huius Sacramenti cognoscere dignitatem, in quo Deus praesens adest, ita namque nos fides docet Catholica, & velut media, cognoscere tam quid sit Deus quando illum gustauerit & cognitionem obtinebo honorum caelestium: propter necessitatem ergo fidei quae in hoc erit Sacramento a Deo postulo vt illum mihi mittat ipsa namque me ad montem deducet gloriae & praemia Diuina eius tabernaculum emittentissima: *Ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum.* Et cum lux sit infallibilis quae deficere non potest in que me tenebris involuet nec a via abducere, eamque vt stellam labeam Aquilonarem tota possim securitate spectare quod prospere faustoque omine ad terminum finemq; accedam navigationis in eternum Deo fruiatque.

36. 10

§.6. Lumine fidei SS. Sacramenti manifestat Deus hominibus mysteriorum suorum eminentiam: est etenim lux, qua te-
ste Apostolo lucet in tenebris.

nij nobis hoc affirmantis, infallibilitate, omnipotentie illius magnitudinem & mysteriorum eius excellentiam, idque lumine fidei quod in illo Sacramento nobis infundit, per quod mediante fide cognoscimus quod in eius institutione quasi ceteratim irruant mysteria quorum omnium eius lumine detegimus eminentiam.

Memini hic Apostolum eius quod factum legimus in principio mundi. Intendit Deus mundum hunc illa create pulchritudine & decore quem in illo conspicimus: creavit caelos, terram, Elementa, arbores, & plantas, & omnium creaturarum varietate quas Divina eius produxit omnipotentia. Verum cum pulchritudo haec sub pallo caliginis & tenebrarum tegumento lateret abscondita: etenim: *Tenebrae erant super faciem abyssi*, non poterant hoc thesauro homines potius: *Tenebrae inanis*: nec eius intueri pulchritudinem. Ad hoc igitur Deus lucem creavit, huius pulchritudinis manifestatorem: *Dixit Deus fiat lux & facta est lux*: qua illucescere hominibus datum est videre pulchritudinem & ornamentum arborum, claritatem nosse fontium, fertilitate gaudere camporum, compositione & ornatu laetari horrorum, decore & ornatu delectari caelorum, stellarum luce atque ipsius solis splendore exultare.

IV. Et miraculum creatio- nis lucis renoua- tur.

Gen. 1: 5.

V.

Supereminet in hoc mundo dignitatem lux manifestavit quam Deus eo fine creavit ut eius conspectu delectaretur. At multo dignior lux mundi est extra omnem comparationem mysteriorum revelavit Dei celsitudo, quae in Ecclesia sua operatus pulchritudinem, quibus illam non minus illustrem, quam mundum in creatione voluit exhibere: *O Israel quam secunda magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius*. fidei Sa-
cramenti magnitudo sphaerae caelestis quam Deus in Ecclesia statuit, eminentia Sacramentorum, quibus illam adornat, gratiarum ac duntiarum the-
saurus quibus ab illo datur, donorum numeritas, quibus cumulatur, caelestis doctrinae & sapientiae prerogativa in qua illam fundavit, numerus sanctorum innumerabilis quibus illa praefulget: haec inquam omnia excedunt quidquid Deus in prima mundi creatione praefixit: etenim illam ita extollunt, ut eam sibi in domum eligere voluerit, quatenus in hoc suam panderet dignitatem vocaturque domus Dei, quia in illa Deus moratur & assistit & extra illam non invenitur: cetero magna est: & quia domus est locusque in quo habitat Deus: inde certum est quod a liquid de eius magnitudine participet: *Magna domus eius*.

Porto cum omnia beneficia donaque illi ab ipso collata, dona sint divinae suae gratiae, quae vi-

Sententia communis est Theologorum quod licet verum sit quod lumine fidei Deus hominibus sua revelet mysteria, tamen manifestatio per illam fiat sub velo obscuritatis: quae habere tantum possunt talem eorum notitiam, quae locum det creditibilitati testimonij Deum esse, qui haec revelet, eorumque semper referat evidentiam in statu clarae visionis in caelo, ex quo principio inferimus illa esse infallibilia, proinde cum Deus sit haec nobis proponens & affirmans, impossibile est Divinum eius errare posse testimonium atque in hac infallibilitate certitudo nostrae cognitionis fundatori ipsaque nobis lucem praebet, qua eorum habemus notitiam sub velo licet obscuritatis. Haec omnia nobis in SS. Sacramento indicantur. Proponit nobis Christus qui est prima veritas quod sub speciebus panis de quo dixerat quod panis esset caeli, suum lateat corpus, & sub speciebus vini sanguis suus, cumque sit corpus & sanguis Dei hominis, cognoscimus quod sub illis lateat Deus.
Porro quandoquidem cognitio nostra sphaeram habeat adeo limitatam, lumine indiget superioris ad Deum cognoscendum, & hoc est fides testimonij Christi nobis hoc affirmantis: vnde sub hac obscuritate cognoscitur in hoc testimonio petimur: idque tota certitudine quod Deus in hoc Divino lateat Sacramento. Prodigium hoc ut tale perpendit Apostolus in hoc alludens ei quod Deus in mundi creatione operatus est quando de tenebris lucem eduxit clarissimam: *Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem* q. d. non sine magno miraculo suae vocis imperio Deus de tenebris lucem evocavit: *Quia dixit & facta sunt*. Dicere Dei est operari: *Dixit fiat lux & facta est lux*. Et eodem modo potentiae suae demonstrans magnitudinem quod in medio caliginis lux emicaret, voluit ut tincte ipsas tenebras sub quibus nobis fidei mysteria proponuntur, Divina eius lux nobis irradiaret: non tantum ut ipsa lucente certam de Deo consequeremur notitiam, sed eam etiam possemus Ecclesiae declarare: *Ad illuminationem*: ipse etenim est qui lucem nostris infundit cordibus nostrisque oculos illuminat intellectus, quate- nus cognoscamus fundari in Divini eius testimo-

V I.
Sine qua
tenebris
mergere-
mur.

ribus virtutis naturalis intellectus nostri est hemispherium multo superius, non potest eius cognitio eo vique perferre, nec donorum supernaturalium venustate frui, quibus eam adornat, nec item mysteriorum dignitate, quae in illa operatus est, nec Sacramentorum excellentia, quibus illam cumulavit: esse quoque naturale intellectus nostri si magnitudini huius conferatur, velut in medijs delitescit tenebris, quibus mundus detinebatur, antequam Deus in illo lucem creaverat. Ut igitur his omnibus delectetur, lucem illi Deus ministravit: *Ipsa illuxit in cordibus nostris*. Lumen illi fidei concedens in SS. Sacramento, quo vult ut in illo cognoscat omnem Ecclesiae pulchritudinem, quamvis lux sit in medijs lucens tenebris: etenim cognitio illa quam habuimus ex hoc diuino Sacramento, tantum est illa quam habemus ex Christi testimonio, nobis haec proponens: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus*. Per hoc manifesta patet Christi omnipotentia, qua suam voluit fundare Ecclesiam. Quandoquidem sola vocis suae virtute creaturis vtritur tanquam omnium earum absolutus dominus, & noscimus illas non in nihilo redigens transubstantiat panem in corpus Christi, & vinum in sanguinem euentiam.

¶ 16

V II.

Et qua

Dei cog-

noscentur

omnipo-

tentiam.

ius: quod opus diuinae soli reuerentiam fatemur omnipotentiae, sicut autem Christus Dominus auctor est omnis gratiae cum nobis ex fide constet, quod in hoc diuino sit Sacramento: nam velut cor quod vitam infundit gratiae, illud sit medio statuit Ecclesiae, cognoscentur in illo gratiae thesaurum, quo illam ditauit, & donorum immensitatem, quibus illam Deus affavit cumulavit: voluit in illo dono adeo sublimi seipsum comprehendere, quod illi concessit, tradens illi filium suum unigenitum in sponsum: *Nobis datus, nobis natus*. Et si Redemptor noster seipsum communicet, ut in hoc V. Sacramento inuidius sit illi comes, optime constat nobis in illo diuinorum ipsius non capienda donorum immensitas.

V III.

Similiter

& gratia.

Gratia iustificat & sanctificat, ita ut quotquot in Ecclesia sancti aut fuerunt aut erunt, diuinae gratiae est haec eorum adscribenda sanctitas, a Deo ipsis collata, ut tales euadent: quod si lumine fidei noueritis quod in hoc V. Sacramento fons omnium sit gratiarum, nempe Christus Dominus noster, sub speciebus his latens Sacramentalibus: *Gratia & veritas per Iesum Christum facta est*, nemo negat, quin in fide huius V. Sacramenti nobis manifesta futura sit Sanctorum multitudo, quos Deus in Ecclesia sua construit, sublimissima & securissima doctrina ea est quae fundatur in certitudine & infallibilitate fidei: & hoc

supposito, doctrina super quam velut totum fundamentum suam fundare voluit Ecclesiam, illa fuit quae fidei nititur principijs: & sic in V. Eue haristia ipsa clarius emicat, ipsa simulat Ecclesiae doctrinae declarat excellentiam.

Exornauit illam Deus decore ac maiestate Sacramentorum, quae Christus ut eorum auctor ad firmam maiorem illius decorem instituit: & quousque maiorem in illis supereminet virtus cauendae gratiae, secundum speciem suam, ex ipso procedens, quoniam in hoc adoramus Sacramento: omnino certum est, quod in illo reuerentiam et reuerentiam cognoscimus, quo Christus suam illustravit Ecclesiam in institutione Sacramentorum, quae in illa reliquit paratissimum necessitatibus nostris spiritualibus remedium. Si igitur omnis Ecclesiae dignitas in hoc V. reuelatur Sacramento: tanta sit, quod: *Omne quod manifestatur lumine*, ut ait Apollolus, quod lumen sit in medijs respiciens tenebris cognitionis, quam solum ex virtute testimonij Christi habemus) licet nobis auctore, quod lux ista, (quam dicebat Apollolus ortus nostri intellectus irradiare, quatenus per illi Dei cognoscimus: *Ipsa illuxit in cordibus nostris*) sit quae clarius manifestet mysteriorum eius excellentiam, quae Deus ad maius bonum & incrementum operatus est Ecclesiae. Si namque virtus nostri debilitas se sola contemplantur neque constantem ac dignitatem mysteriorum Dei, seipsum nobis sit lumine fidei haec manifestare, haec autem lux in V. respicienda Sacramento: fide colligimus, quod in huius Sacramenti fide altissima Dei arcana cognoscimus, quae potentia sua infinita produxit ad eminentius Ecclesiae bonum: ut autem cognitio Dei eiusque omnipotentiae inter haec bona censetur maximum (cum lumine fidei V. Sacramenti acies intellectus nostri diuinam percipiat omnipotentiam tantorum mirabilium productricem, tantum in eo filioptem) optimo iure dicere possimus, medium quo Deus voluit, ut Ecclesia dignioribus gaudeat bonis, esse huius Sacramenti fidei lumen: cum ex ipso immensitas omnipotentiae in mysterijs elucescat, quae ad perpetuam eius consistentiam operatus est.

¶ 17

7. Quamvis Deus a nostra cognitione procul absit, fides tamen SS. Sacramenti, nobis illum reddit propinquum, ut ipsum in illo cognoscamus.

Distantia inter visum nostrum & obiectum illud movens obest, quo minus distincte & infallibiliter obiectum cognoscatur, & quanto fuerit illa maior, minorem experimur esse cognitionem eius quod intuemur: ut enim species quae sunt quaedam similitudines obiecti, visum nostrum informantes sunt tantum intentionalis, ut ait Philosophus, si medium longe distet, per quod ad visum debent accedere, necessario attenuantur, & ad oculos nostros peruenientes ita debiles sunt, ut illos nequeant informare, nec ipsi vitalem producere actionem, quo quod praetendunt, inveniuntur: si ergo visus fuerit debilis, parumque fortis nemo non cognoscit, quanta possit difficultate obiectum cognoscere. Porro cum necessitas hominibus semper calcet, ut inveniendi modos succurrant, vnum inveniunt quo possit visui succurrere, idque quod pro- uel ab oculis distat, intueri, & nobis quidem frequentem, & oculorum infirmitas fulcrum aliquod habeat videndi quod desiderant: quia si hoc illis bonum deficiat, nihil est quod ipsos recreet, ut ait capularis ille senex Tobias: etenim oculis orbatus luum deplorat infirmitatem: *Quale mihi gaudium erit, quis in senectute fides, & lumen cali non video?*

Modus autem huic subueniendi necessitati, visusque supplendi defectum, est usus speculorum, in quorum crystallo lux reuoluitur, qua clarius manifestatur obiectum, illaque roboratus visus intuetur quod propria non poterat virtute conspiciere. Hinc modum indagant quod improprietatem possent supplere distantiae, & medium inuenirent, quo distincte & clare quilibet detegitur: quamvis tantum distet ab oculis, ut vix illud possent discernere oblongi nempe specilli, per quod species intrant ita congregatae in vnum, quo ita proximum reddere videatur obiecti, ut illud in propria possint videre qualitate, nec minima quidem eius perdatur particula, atque in ipso obiecto particula quae libet intueantur, visusque eo visus protenditur hoc specillo confirmatus, ut illi nihil sit remorum, quod non per illud possit intueri. Procul a nostro intellectu & cognitione abest Deus, partim ob aetate nostrae debilitatem, nam ut diximus proprijs viribus non valet illum cognoscere, nisi lumine roboratus supernaturalis,

partim ob infirmitatem inter vtrumque distantiam: *Lucei in habitis inaccessibilem*, lux est inaccessibilis, quam Deus incolit, quia transfundari non potest virtute limitata distantia infinita: talemque iecti est habet exiguis visisque nosset intellectus: nec enim longiores potest extendere lineas, quam illas quam habet reru naturaliu nostri hemisphaerij: & ab illis vsque ad diuinas infinita intermedia distantia. Vniit Deus in seipso, & quemadmodum inter Deum & creaturas infinita est intercapedo, ut probat D. Thom. fieri nequit ut non ster intellectus tantam percurrat distantiam. Quinimo tale quid esse indicantes infelices illi, quos Iob commemorat, voluerunt hoc sibi assumere ut inordinatis suis frama darent appetitibus, sibi persuadentes, quod Deus adeo procul ab illis distans eorum non possit oculis suis enormes intueri nequias: *Nec nostra considerat, Et circa cardines cali perambulat.* O miseris miseres aen ignoratis distantiam Dei a vobis non posse diuinitus eius impedit oculos, quo minus penetrat videatque abscondita cordis vestri? etenim diuinae eius cognitionis immensitas omnia comprehendit, estque infinita illa distantia secundum id quod est in vobis ad Deum, quem idcirco non potestis cognoscere: quamvis mirum non sit si ipse perimetur abditissima viscerum vestrorum, quandoquidem: *Non longe sit ab unoquoque nostrum*: nos autem ab ipso infinito distemus intervallo: quia visus nostrae acies nimis infirma est, & infinita perfectionum Dei magnitudo tantum extenditur, ut iuter oculos nostros eiusque diuinam naturam distantiam faciat infinitam.

Illam probe nouerat D. Dionys. quando declaraturus nobis quid esset Deus, ait: ut scias quid sit Deus, forma in conceptu tuo quantas possibile est formari perfectiones, omnesque in vnum compone, quamvis Deus his maior sit; bonumque excellentissimum: hinc S. Doctor concludit Deum non esse bonum vnum per se tantum, sed omni bono superius, non ens simpliciter sed quid infinite dignius omnino: itaque si quodlibet bonum imaginabile perferretur, omnem expendamus sapientiam, quam creatus consequi potest intellectus, omnem afferamus potentiam, qua cuncti fulgere possunt homines; totamque maiestatem, qua Monarchae quaque Reges vquam splenduerunt, Deusque creare potest, thesauros omnesque gazas quarumlibet creaturarum, omnem earum gloriam, & quidquid boni, potentiae, maiestatis ac diuinarum concipere potest supremi Seraphim intellectus, haec omnia simul iuncta; quummo & alia his multo superiora quae capi possunt, excedit Deus.

III. Deus obiecti est a nobis distans. 3. p. q. 1. a. 2. arg. 2. 101. 22. 24. 47. 17. 27. 18. 28. IV. Probatus haec distans. 18. 28.

Ps. 17. 11.

Deus infinitis illis concessis evidens est quantum distet Deus à naturali nostra cognitione: *Ascendit super Cherubim & volavit.* Volatum suum extendit super altissimos Cherubim. Cum igitur tantum distet ab oculis nostris, specilla fidei intellectus nostri vires corroborant quibus valeat cognoscere Dei naturam, & in particulari specillum fidei clarius, nempe SS. Sacramenti: nam caelos illos pervadit, & in ipso contempletur lumen immensi illius solis; scilicet Domini nostri, qui illos illuminat, tantaque distinctione reuerberat, ut illo lumine confortati bona omnia ac mysteria videamus, quae in se quodlibet diuinitum eius attributum continet, & per illud cognoscimus: nec non immensam illam ac procul distitam Dei Maiestatem, ita nobis vicinam reddit, ut illum nobiscum habentes sub speciebus illis Sacramentalibus, eius intelligamus omnipotentiam in transsubstantiatione panis ac vini in corpus Christi ac sanguinem, & immensitatem, quot praesens est Prouincijs, regnis, ciuitatibus, Ecclesijs & altaribus, ut quis forte dixerit, quod in hoc quod non sit locus, quo eius restringatur limitatio, diuinae naturae delectetur immensitas: nec enim locus est quae illum comprehendit, cum se extendat etiam ad loca imaginaria, iuxta probabilem Theologorum sententiam. Sapientia eius diuina immotescit, dum fidei lumine cognoscimus filium Dei factum hominem, qui est ipsa Patris sapientia: *In quibus sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei absconditi.*

Colos. 2. 3.

VI.

Per quam maxime in V. Sacram. eius immotescit ac tributa.

VII.

Nobilis sit maxime vicinus.

Et tandem in hoc diuino Sacramento Deum habemus ita nobis vicinum, ut non solum in illo cognoscamus supremas eius perfectiones: sed etiam vnusquisque nostrum sibi Deum incorporat illum recipiendum, vnum idemque cum illo faciat, ut inferius dicemus: seculo namque lumine & reuerberatione eius quod speculum fidei huius diuinae & supernaturalis continet, impossibile erat infinitae huius distantiae statuere proportionem inter hebetudinem limitati nostri intellectus, & infinitam magnitudinem Maiestatemque Dei: & sic tantum huius Sacramenti bono hoc gaudeamus infinito. Tantum igitur hic potest accedere ad Deum & nosse quid ille sit qui aliquod ha-

buerit fulcrum in ipso Deo per lumen fidei & exaltationem diuinae eius gratiae, quod totum in caelesti fidei lumine de hoc mysterioso Sacramento consequimur.

f. 8. *Seraphini, quos vidit Isaias circa thronum Dei duabus alis in eius cognitione volantes, quando alij duabus pedes & caput velarunt, indicant, quod per fidem fit ad Deum approximandum.*

D Bern. Doctor mellifluus haec Isaias verba interpretatus: *Vidi Dominum sedentem super thronum excelsum & eleuatum: Seraphim stabant super illud: ait hic à Propeta indicari thronum, quo Seraphim contemplantur Deum cognoscere, probatque illis verbis: Seraphim stabant. etenim eo modo quo ille qui stat, maiorem habet dispositionem ut corpus suum extendat, quam melius videret id quod desiderat; ita similiter stans: Seraphim stabant, significat, quam distans esset, ut maiori se promptitudine extendere ad cognoscendum Deum; atque idcirco dixerunt, Seraphim stabant. Indubitatum igitur est, quod stans erectus corpus suum possit extendere, visurus id quod intendit, ac denique notas desiderii videndi rem aliquam extensis corporis ad illud introitum: insuper attentionis non parum argumentum est, corpus foras producere quo commodius oculos in obiectum coniecit, quocirca Verbes & declarat Seraphinorum desiderium cognoscendi Deum, nobis illos descriptis erectos: Seraphim stabant.*

Ex quo patet attentio qua contemderent videre si possent, & aliquid de Deo cognoscere, signum evidens desiderij quo illud conarentur obtinere. *Stabant* (inquit D. Bern.) *extendentes se, & conatentes in eum in quem conspiciere concupiscunt. Quia namque se multum extendit aliquid incertitas, oculisque attentis illud conspiciit, de hoc ego pronuntio quod audeat accedere, illudque peccatis, & nouis vitibus conetur illi manus iniecerit, ne praeternolet, citiusque accurrat, ut illud quod desiderat proprium vendicet; cum igitur Seraphim affectibus his arderent, quos spiritus velocitas fortiter excitaret si foret illis possibile, ad Dei cognitionem consequendam: nihilominus non dicitur necesse quod ad illum volarent duabus alis virtutis corporis naturalis, nisi prius dixerit quod duabus alis caput velarent & pedes: *Duabus alis volabant faciem**

... *Et duabus volabant pedes eius, & duabus volabant.* Explicimus in nostris tractatibus ex doctrina D. Hieron. Prophetam hic Deum eiusque gloriam conspexisse, ut autem Dei dignitatem magis extolleret, talem illam fuisse scribit, quod Seraphim illius caput & pedes alis suis contegerent, quia licet forent intellectus ipsis Seraphim acutiores qui illum intuebantur, horum tamen astutiam & intelligentiam superabat, ut quantalibet suam intenderet ad illius conspectum attentionem, semper tamen, quem virtute sua naturali vellent intueri, inuenirent sine capite sine pedibus: quia illum nec in principio, nec in fine possunt intueri quem intelligerent, & tandem per hoc volebat significare, quod nullatenus illum poterat comprehendere: nam & apud nos hoc habet proverbium, quo significamus nos rem aliquam non intelligere, dicendo, nec pedem, nec caput inuenimus, nempe principium quo incipimus illud cognoscere, nec finem quo terminemus.

Quando igitur in hoc statu consideramus nempe in hac cognitione parum suae substantiae, atque exiguae virtutis naturalis, ad Deum cognoscendum, atque necessitatis extremae qua lumine indigent alio superioris ordinis, scilicet fidei, denotatae ut explicat D. Bern. per alas pedes caputque, contegentes, tunc & non prius de illis hoc eloquitur: *Et duabus volabant*, quo notabant quam necessaria illis esset lux fidei, illis omnibusque ex mera Dei gratia concessa, & quam seculo intenderent, ut illa roborati possent in altissimam Dei volare cognitionem. Eleganter hoc expressit D. Bern. locutus de Seraphim eorumque alis. *Ad quid ergo tunc alae?* & quasi respondens obiectioni subiungit: *Non incongrue foris in duas alas istas natura & gratia dicitur.* Ambas requirit alas volatus cognitionis Dei: virtutis nimirum naturalis: quia secundum Catholicam Theologiam in actibus supernaturalibus naturales non excluduntur qui in illa sunt, sed ad aliud esse superius subleuantur virtute gratiae: & similiter concurrere debet ut excellentior, virtutis gratiae, nempe ala luminis fidei, quam Deus ex beneplacito suo nobis infundit: ut nullam ad hoc nostrum intercedat mentum: tunc autem sic ita dispositis alis ait Propheta: *Duabus volabant*: scilicet, extolletur se ad cognitionem Dei, in tantum, ut per illam, nostro loquendi modo, ea velocitate procurreat: qua volucris duabus alis instructa progreditur: cognitio etenim qua nulla de Deo velocior, ascendet ad immensitatem diuinorum attributorum: ea est quam hic assequimur lumine fidei: & quando per-

illam Deum Seraphim cognoscunt, indicans vates, quod ascendant & super excedant ad notitiam magnitudinis & gloriae Dei, dicit quod hoc lumine confortati celerissime volarent: *Et duabus volabant.*

Igitur si Seraphim licet spiritus sine adeo puri, & ex summa Hierarchia: circa Dei thronum illi assistentes adeoque proximi, ut suis illum alis cooperiant, nihilominus ut ad eius volent cognitionem necessario requirant lumen fidei, quod illum ipsis reuelet (quae omnia capienda sunt illos considerando in primo instanti creationis, antequam essent beati, in quo, nisi diuina hac luce roborati Deum non cognoscere, sicut nec in statu glorioso illum possent secluso lumine gloriae conuerti) satis aperte patet necessitas diuini luminis fidei, quo Deum cognoscimus. Et si magis emicet & manifestetur in V. Sacramento, in quo Deus cooperatus latet horum accidentium alis, congrue dicimus, quod in fide huius Sacramenti iuratur volatus cognitionis, quam in hac vita de Deo nobis consequi est possibile.

Ergo Seraphim tunc altius volarunt, quando illum alis suis velant à capite usque ad pedes, id est à principio usque ad finem: hic ubi Deus velatus est humanitas, velo, & alio accidentium, se cure nobis promittere licet volatum diuinae eius cognitionis: quando quidem illum habere duplici hoc illorum velo contextum, nobis declaret lumen fidei, quod in illis nos ad eius inducit cognitionem, & illo adiuti velut Seraphim & spiritus eminentissimi, volabimus ad cognitionem huius Domini & Dei: qui licet cooperatus albis illis cor-

tinis accidentium, at tamen per illas radios emittit diuinitatis suae testes, qui fide mediante ad nos perueniunt intellectum, cuius esse natura-

le se extollit & ascendit ad ordinem gratiae, eaque concurrente, volatum atollit ad cognoscendum, quod Deus cum tota sua immensitate, omnipotentia, & maiestate totaque gloria sua lateat in hoc Sacramento: & noua virtute ac natura quae ex hoc lumine consequitur, ita purificatur & spiritalis redditur, ut iam nulla in hac diuina cognitione difficultatem inueniat, omnis expertis timoris, quod attenta sua debilitate & exiguitate, licet Deus ignis sit, non tamen illum sit consumpturus, imo potius nouam daturus lucem, qua roboretur, & exalteretur. Quia licet ut verum fateamur, quod lux eius naturalis nequeat penetrare modum ineffabilem quo Deus exigit hoc hostium loco continetur, immensus adeo & sublimis, ut in seipso est, nec modum pariter quo accidentia ibi sunt sine subiecto suo naturali, quo sustententur, nihilominus

V. Necessitas gratiae assistentis.

IV. Qua intell...

hominis captivum se submittere obedientie fidei quod Deus hoc ita esse confirmet, eius aditus lucillum cognoscit, & certitudine verbi Christi innoxius, hoc illi proponens, firmiter credit, Deum esse, qui sub his latet accidentibus, & diuinas eius cognoscit perfectiones, quæ in hoc V. Sacramento diuina hac luce illi coruscante, manifestantur.

§. 9. Non minus necessaria est nobis fides, quam ad SS. Sacramentum accedamus, quam Seraphim forcipes quibus tollat calculum ignitum de altari.

20 **I**ndicat multo clarius vates Evangelicus Dei magnitudinem ac maiestatem in illa visione quam explicamus, dum ait: Et volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari. Notum omnibus arbitror, ignem inter elementa supremum esse & ex actiuitate sua inaccessibleem: & ad declarandam supremam Dei maiestatem inter omnia aptissimū (quæ et talis est inaccessibleis) ideo illam hic voluit declarare, Deo tribuens nomen ignis, iuxta aliam versionem: Et in manu eius carbo viuus, quem in forcipe tulerat de altari. D. Hieron. opinatur quod Per carbonem verbum Dei designatur, filius Dei verbum æternum probatque ex illo Apocal. Vincens dabo manna absconditum, & dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen noui scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Vbi loquitur ad litteram de Verbo Dei. Alij interpretantur huic carbonem ignitum humanitatem Christi, quæ ex vniōe verbi diuini in persona Christi, qui ignis est consumens: Deus noster ignis consumens est. virtutem habet illuminandi & purificandi: vnde de illo procedit velut de principio comuni sanctificatio hominum iuxta illud Apostoli: Quem proposuit Deus propitiationem per sanguinem ipsius. Et sicut in carbone vido duas cernimus naturas vitas ligni scilicet & ignis lignum incendens: ita in Christo duas credimus naturas vitas diuinam & humanam in persona Verbi. Non præsumit Seraphim licet creatura sit & spiritus eminentior carbonē huic viuū accipere: quia intellectus omnium supremus mysterium huius diuine vniōis capere non potest, sicut nec tu præsumis propria manu ignē accipere, alioquin te combureret, nec similiter audet Angelus perferuari diuinum hoc mysterium, nec supremam hanc Dei penetrare maiestatem: Seruator maiestatis opprimetur à gloria: nā eminentif-

lima diuinæ maiestatis gloriæ seculo punit & audacem eiusdem gloriæ confusores seruatorem. Ea de causa videtur, Angelus aureus forcipibus et altari.

Forcipes hæc fidem denotant, quæ cum iustis sit Theologica, siatque hæc inter alias virtutes omnium supremæ, dicitur ex aere, quod inter mentis priuatum est; Angelus fide videtur: Deum cognoscit hominem factum & mysteria Incarnationis Verbi, per quam in diuina eius persona vnio fuit humanitas Christi nostras purificans culpa, & illuminans ignorantie nostræ tenebras. Et si dem accedemus ad illud ad quod septem Seraphim per aureas forcipes, cognitionem verbi illius carbonis accendi, Dei hominis: qui licet forcipes illar instrumētum fuerint, quo perit Seraphim ignem accipere ex se inaccessibleē: ita similiter fides illa est, nostram exaltans capacitatem, & naturæ nostræ supernaturalibus possibilitatem qua diuinam cognoscit maiestatem, quæ ex magnitudine sua naturali intellectu etiam eminentissimi Seraphim est inaccessibleis. Diximus alias, & inferius laus exarbitris auctoritate D. Chrylost. SS. Altaris Sacramento esse velut Incarnationis verbi Dei quantum extensio nem: sicut enim in illa Deus diuinam suam essentiam hypostatice vnio naturæ humanæ quam sibi copulauit, ita similiter in V. Sacramento Deus diuinam suam communicat naturam illi qui eam recipit, de quo suo loco differetiam amplius. In ipso est, vbi velut carbo flammæ humanæ naturæ Christi, per vniōem cum persona Verbi, latet sub speciebus illis Sacramentalibus, secundum illud Christi testimonium: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Et quando cum Propheta intendimus accedere ad huius cognitionem mysterij: Volauit ad me vnus de Seraphim: quo significatur quam propius sint ætherei illi spiritus nobis in hoc ad libitum volatū. Quod si carbo ille flammæ in manu Seraphim humanam exprimat Christi naturam igne diuinitatis ardentem, cui vnio est diuinæ eius persona, sique sub speciebus Sacramentalibus corpus & anima Christi vitæ verbosæ consecrationis, & diuinitas per indissolubilem communitatē ad corpus & animam Christi: quandoquidem verum habeam illud axioma Theologicum: Quod semel assumptis, nunquam dimittis: non incongrue loquemur si dicamus quod ad hanc loquatur Propheta de SS. Sacramento: quod carbonculus fuerit ignitus qui erat in Altari: quia in Altari præfatus adest Deus in hoc di-

I. Ignis Deum denotat. Epist. ad Damasc. Apoc. 2. 17. Albarea in cap. 6. Isai. II. Et carbo Christi humanitatem. Rom. 3. 25. III. Quam Seraphim sine forcipe non audet accipere. Prov. 25. 27.

lis, idq; potentia absoluta, qua gaudet super omnes creaturas, ut eum illis faciat quodcumque placuerit, earum conuertendo substantiam in alteram, quod non minore requirit potentiam, quam ad earum creandū substantiam: cum autē hic mirabilis sit illa cōuersio substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, patet certissimus omnipotentia diuina titulus. Per hanc in medijs tribulationum aquis viam sternit latissimam: accepta namque fortitudine in hoc Sacramento digne communicantes summā inueniunt facilitatem qua tenuissimas superent tribulationum aquas; etenim iter ad gloriam amplum est ijs & facile, qui diuino hoc cibo confortati illam conantur inambulare, per medium licet tribulationum, persecutionum mortisque traueant. Statuatur igitur in medio illarum Arca, sitque inter homines & ipsam interuallum satis magnum: *Et caute ne appropinquatis ad arcam*: etenim necessitas requirit vt hoc SS. Sacramentum statuatur in medio, vt æqualiter omnibus illud recipere volentibus exponatur, nulla seruata personarum exceptione, & velut cor Ecclesiæ sit in eius medio, quatenus ad omnes partes vitæ spirituales gratia communiatur, vt fons gratiarum quibus Sancti præfulgent, donorumque fœcundatio. Porro oportet vt illud à longè conspiciant: *Ne procul uiuere possitis* tibi in Sancto Sanctorū, in quod solus potest Sacerdos introire, quatenus hac oculorum restrictione potentius eius inuoluetur excellentia. Porro Domine, hæc tanta separatio grauem mihi mouet difficultatem, ex eo quod Dauid nos exhortetur: *Accedite ad eum & illuminamini*: & Moyses allerat: *Et qui appropinquauit pedibus eius, accipiens de delectatione illius*. Si igitur bonum hoc homines consequantur dum Deum habent sibi proximum, qua ratione interdicit illis Deus propiorem accessum ad arcam, præcipitque longius illinc abscedant? Huic difficultati ex vna parte occurrit Dominus, apud Ezechielem mandans ne ad illum propius accedant, nec ad Sanctuarium eius, nec ad Sancta Sanctorum atque ex altera adest à post. de eodem Deo testificatus: *Deus noster ignis consumens est*. Sciant qui ad hoc accedunt Sacram quod ad ignem accedant: nam concessio, quod clarus sit ignis, & illuminans, at tamen consumens est qui te totum comburet: *Beati qui proximi sunt* (ita Orig.) *Et qui ita proximi sunt, ut ignis eos illuminat, non adurat*. Felices illos dixero qui tali præparatione digni ad hunc accedunt ignem, vt ipsos illuminet, non consumat. Si præsumptio tibi sit ad illud accedendi Sacramentum, inlata fœni naturæ tuæ confidēdo

uiribus: *Omnia caro sanum*, hoc certū habet, quod resilla in cineres rediget, sed procul oportet illud aspicias: infinita etenim eius maiestas infinitè tum excedit infirmitatem: *Caute ne appropinquatis ad arcam*.

IV. Et viam ad calū sternit latissimam per tribulationes.

IV. Procul tamen est aspicienda.

22. *Ne procul uiuere possitis* tibi in Sancto Sanctorū, in quod solus potest Sacerdos introire, quatenus hac oculorum restrictione potentius eius inuoluetur excellentia. Porro Domine, hæc tanta separatio grauem mihi mouet difficultatem, ex eo quod Dauid nos exhortetur: *Accedite ad eum & illuminamini*: & Moyses allerat: *Et qui appropinquauit pedibus eius, accipiens de delectatione illius*. Si igitur bonum hoc homines consequantur dum Deum habent sibi proximum, qua ratione interdicit illis Deus propiorem accessum ad arcam, præcipitque longius illinc abscedant? Huic difficultati ex vna parte occurrit Dominus, apud Ezechielem mandans ne ad illum propius accedant, nec ad Sanctuarium eius, nec ad Sancta Sanctorum atque ex altera adest à post. de eodem Deo testificatus: *Deus noster ignis consumens est*. Sciant qui ad hoc accedunt Sacram quod ad ignem accedant: nam concessio, quod clarus sit ignis, & illuminans, at tamen consumens est qui te totum comburet: *Beati qui proximi sunt* (ita Orig.) *Et qui ita proximi sunt, ut ignis eos illuminat, non adurat*. Felices illos dixero qui tali præparatione digni ad hunc accedunt ignem, vt ipsos illuminet, non consumat. Si præsumptio tibi sit ad illud accedendi Sacramentum, inlata fœni naturæ tuæ confidēdo

Ps. 33. 6. *Domine* 33. 5

Ezech. 44. 13. *Hebraei* 29.

Orig.

Cape similitudinem si culcitra straminea procul inde ignem conspiceret vehementer, & detinetur, & volo illi appropinquare, & propius intrare: inquit illa vt stultam argueres? cū enim tora consistet ex palea qua sanone ad ignem accedit? vadat & fide certa consumetur in cineres redacta. Deus noster ignis consumens est, verissimus & sub Sacramentalibus laet speciebus radios diuini amoris eultra ardentissimos melle noster intelletus paleæ comparatur: *Omnia caro sanum*. Cernit quod in cælesti hoc Sacramento Deus flammam ei aculeto; nitractolium, signum & prodigium, quæ per vniuersum manifestatur mūdum: quis enim in numerum redigat, quæ Deus in hoc Sacramentis ab illa operatur est: *Et ipsa fama eius in vniuersam terram*. Ne talia videri prodigia velut hebes humanus intelletus debent curiofus nimis nosse præcipiū eorumque causa indagare. Sed cum Deus sit hæc in illo operatur, qui velut ignis fœnum consumit & extinguit: nature viribus condensens velut appropinquare debet cognoscere, vt factus in cineres redigatur, perdetur atque tate gloria & aieletis o. primus *Qui seruitur est* *Maufrans* *oprimetur* *o gloria*. Ut huic subueniatur malo, spiritum consumens est, vt inlata nostra seipiam corroboret, se Deū esse tantorū hæc mirabilū operatorem, qui velut in proprio loco omnipotentia sit, quæ in SS. Altaris relucet Sacram. prodigia facti omne nature ordinem superantia, quatenus sic natura eius celsitudine suam agnoscat infirmitatem: ut proinde Diuinam veneretur summamque maiestatem, quæ ab omni ordine creato infinita distat interapedine, eamque consecratur procul aspiciens: vt eo modo suam refrænet audaciam, & cognoscat, quod nisi ab eodem hoc Domino uires fidei recipiat supernaturales, nequaquam illi possit cognoscere. Hoc modo erit ignis nō comburens, sed illuminans nostrum intelletum, vt hac luce fidei collustratus, propius queat accedere mysterium hoc veneratiss. Nam ad clarā Dei visione vt necessaria requiritur dispositio, cognitio illius per fidem, & hanc nobis diuinum hoc tribuit Sacramentum: etenim Deum in hoc nobis ostendens Sacramentum eius cognitione nos præparat quod postmodum illo in clara beatifica visione gaudeamus.

5. et. Day

lut, illum sibi Deus creavit: quia Deus utpote summa veritas est centrum in quo requiescit: hoc etenim audio ex D. Augustino: *Inquisitionem est cet nostrum Deum se docet revertantur ad se*

Ad hoc requiritur ut vivatur Deo: nostra etenim beatitudo, quae finis est & centrum nostrae actionum consistit in visione creaturae cum suo principio: cumque Deus principium sit & finis nostri intellectus: *Principium & finis, Alpha & Omega*: necesse est ut intellectus creatus Deo vivatur, eo modo ut in illo velut in proprio centro requiescat, quod tantum in statu gloriae per claritatem & evidentem obtinetur visionem. Porro ut inter Deum & intellectum creatum, cui vivitur, sit proportio & convenientia, dat illi Deus lumen illud gloriae: quod cum ex ipso Deo proveniat, ex divinis eius conditionibus multum habet communitatem ut probat D. Thom. in genere qualitas relinquit in anima, cui se Deus vivit, esse quoddam infinitum, quia in se totum Deum complectitur, quo superior sit omni creato, & creaturae creaturae Deo possibili: & per illud lumen disponitur beatus, eiusque subleantur vires naturales, ut clarè & distinctè Deum cognoscatur, videaturque in statu gloriae; de quo fufius Theologi: ita ut lumen gloriae intellectum ad ipsam rite disponat. Hoc idem igitur facit lumen fidei de SS. Sacramento in ordine ad cognitionem Dei, & cum vltimate per suam gratiam disponat ad gloriam, multas eius coninet conditiones. Vivitur Deus in gloria admirabili quadam unione cum intellectu beati, & in SS. Sacramento se cum anima vivit Deus unione quadam divina, nam illum in se transformat: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo*. De quo latius infra.

Continet status ille quadam honorum immensitatem, quae nostrum satiat appetitum: cum enim aliquo modo sit infinitus, sequitur bonum quod illum explet, debere esse infinitum, & plenitudinem omnium bonorum completum: quocirca si loquamur de statu gloriae, optime illum definiit Theologus: *Status est omnium bonorum aggregatione perfectus*. Illum considerat David, & plenitudinem eius mente revolvens, ait: *Satisfacit cum apparuerit gloria tua*. Se Deus dabit animae in hoc felicissimo gloriae statu cum tota sua essentia, substantia, omnipotentia, gloria, maiestate, aeternitate, sapientia, & divitijs eo modo, ut Deus nihil sit habiturus, quod animae beatae non communicabit. Si Deus igitur sit omne bonum, & summum bonum: *Offendam tibi omne bo-*

num, & summum tantummodo bonum quia infinitum, satiare potest appetitum nostrum: dum se totum tradit in hoc statu gloriae, certum est ab hac eius gloria nostrum satiantem appetitum, ad hoc igitur eius lumine creatus disponitur intellectus, quatenus per illud cognitum Deum ut supremum voluntatis nostrae bonum, illum amet & desideret, secundum status illius exigentiam. Ut autem in statu praesentis vitae nobis non desit ad merita requisita dispositio, aliud nobis Deus divinum ministravit lumen, quod secundum statum nostri intellectus viatoris & peregrini possit illum preparare ad cognitionem Dei: lumen vero hoc, lumen est fidei de hoc SS. Sacramento.

Angelus Raphael S. Theologiae D. Thom. vocat V. Sacramentum: *Futura gloria pignus*, quo significet, quod cum illa non sit inferior, multas rursus pignus eius contineat qualitates: *O sacrum consuetum, in quo est quo Christus sumitur, mens impletur gratia, & futura gloria nobis pignus datur*. Pignus est, illud etenim Christus nobis in hac vita tribuit eius, quod in altera nobis addicit, & cum tale sit, est, maxime pretiosum. Ingens profecto bonum, est gloria, sufficiens ergo huius non est pignus, nisi Deus ipse: qui idcirco se totum tradit in SS. Sacramento: est etenim velut vltima dispositio summi gaudij quo beati perficiuntur in gloria: quinimo ut indubitatum habeo, quod quia tale est, instituit Ecclesia, mediante Christi praecipio, ut illud accipiamus, quo vitam consequamur sempiternam: *Nisi manducaverit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem, non habebit vitam in vobis*. Et ita virtute huius praecipii vult ut deur infirmis per modum viatici iam iam ad caelum tendentibus, quo significet, quod illos disponat & preparet ad iter versus vltimum terminum nempe gloriae, in qua se Deus exhibet: atque ut vltima ad gloriam dispositio plures eius in se complectitur conditiones. Expendo quod D. Augustin. locutus de hoc Sacramento, *Tract. 26*. quasi eadem utatur phrasi, qua David, exprimens in *129*. quam abundanter caelestis nos satiet gloria; ait enim: *Cum cibo & potu id appetant homines, ut non esuriant neque sitiant: hoc verò non praestat, nisi iste cibus & potus*.

Concupiscunt homines potum & cibum, quo perfecte suo satisfaciant appetitum: seiant igitur Nosque hunc nequaquam satiantem, nisi caelesti hoc cibus pleno sabbato, se huius potum in quo cum corpus & sanguis praebeantur Dei, omnimode vacuum replere potest nostrorum desideriorum, hoc enim meo iudicio aperte Christus apud D. Ioan. dixit, de hoc caelesti

IV. V. Eucharistia pignus, in quo est gloria.

V. Atque ut vltima eius dispositio datur infirmis.

VI. Ioh. 6. 35. caelesti

exlelli cibo pot: que locutus: *Ego sum panis vita: qui venit ad me non esuriet, & qui credit in me non fiet unquam.* D. Cyril. credit quod Christus panem vocauerit suam humanitatem: sed quia unita est Diuinitati in persona Verbi, virtutem habet & efficaciam, qua nobis vitam infundat, q. d. Ego sum panis ille vite figuratus in illo Manna veteris testamenti. Seraphinus Theologus dilectissimus mihi Pater S. Bonaventura probat quod inter alias figuras, quibus expressus SS. notatur Sacramentum, agens de statu legis Moyfi, in quo Deus veram huius praeiustit figuram, fuerit Manna, a Deo populo concessum deserta perambulanti, probatque SS. Doctor: hoc namque Manna suo sapore ac suauitate cuiuslibet poterat abundanter satisfacere appetitui: cum enim in se omnium ciborum haberet gustum ac substantiam, appetitum plene satiabat comedentium: atque eo modo adimplet Deus in SS. Sacramento omne nostrum desiderium, & appetitum nostri omne vacuum. Haec omnia paucissimis & profundissimis verbis complectitur D. August. *Qui venit ad me* (inquit) *hoc est quod ait & qui credit in me, & quod dixit non esuriet, hoc intelligendum est. & non fiet unquam utroque illo significatur aeterna satietas, ubi nulla est egestas.* Sponsa spectans dulcedinem quae posset satiare appetitum, de sponso suo Christo tale perhibet testimonium: *Fructus eius dulcis gustui meo.* Profero D. Gregor. haec verba declarantem: *Arbor Christus, ipsa in corde nostro plantata per fidem existit: & cum per fidem SS. Sacramenti illum in cordis nostri habeamus penetralibus, nemo dubitat, quin loquatur de delectamento suauitatis eiusdem ipsae namque est qui fructus sui dulcedine eius perfecte satiat desiderium.* Hoc alio loco eleganter profertur idem Doctor explanans illud D. Petri: *In quem desiderant Angeli promereri.* *scilicet: de Christo Domino sermo sit: ipsum namque semper optant beatissimi illi spiritus inueniri nec ab eius conspectu unquam satiantur.*

In 4 d 2. n. 1. q. 2.

VII. Cuius figura est manna.

Cont. 2. 3.

16

Lib. 3.

Mor. c. 18.

1. Pet. 1.

VIII.

Sic tamē

ut etiam

appetitum

generet:

nota my-

sticium.

videre concupiscunt: nec enim fatui illi felicissimo beatus in finis conuenit haec anxietas: sed ut explicetur quod gaudium boni quo fruuntur quantumlibet illos satiet, nunquam tamen producat fastidium: idcirco dicitur, quod semper et videre desiderant: *Considerandum nobis est, quantum satietatem solat fastidium. Nisi qui ut regi sui utraque conueniant, dicat veritas, id est Coridus Dominus: quia Angeli eorum semper videtur facere Patris mei: dicat Pradicator egregius: quia semper videre desiderant: ne enim sit in desiderio anxietas, desiderantes satiantur: ne sit in satietate fastidium, satiat desiderans. Desiderant igitur sine labore quia desiderium satietas comitatur. & satiantur sine fastidio: quia ipsa satietas ex desiderio semper accenditur.* Haec omnia SS. quadraue Sacramento velut dispositio vltima ac principalis ad perfectissimum illud gaudium, quo electi in statu beatitudinis summopere recreantur: etenim huiusmodi quod illis illucet, detegunt & cognoscunt in mentis huius boni magnitudinem.

f. 13. De veritate huius SS. Sacramenti indicare debet intellectus, sed Deo verbo informatus, & nequaquam ex eo quod visus consequitur.

Perpena ut pat est beneficii magnitudo: quod populo suo Deus praestitit dum illum per quadraginta annorum spatium huius in deserto cibo illo manna delicatissimo, in cognitionem nos deducet potentissimam in hoc diuinae manus, atque omnipotentiae tam eximii beneficii operat: cuius rei adeo exoptat infundere poterat substantiam saporemque ciborum quos appetitus unquam desiderare poterat exquisitissimos: *Habebat enim saporis iunonia Manna dicitur.* Porro si visus vellet perimari quid is se et de his hic esset, rem esse frivolem inuenit, & quae vix vilius substantiae: quinimo huius illud saltem ut illud oculos coniecerunt, & nequaquam mentem ad tanti beneficii praestantiam extenderunt, illud vili habuerunt, seque perditos haberunt hoc solummodo in deserto sustentatos. *Anima nostra naufragi super cibo ipse leuissimum.* Tam desicimus & petimus pane hoc leuissimum. Et Spiritus S. causam huius declarans diffidentiae, eam esse dicit, quam profero: *Nihil astringunt oculi nostri, nisi Man.* Illud oculis tantum corporalibus attendentes, nullius esse iudicant effectus: *Quasi pilo iussum, manuum, in simi huius. In illam primum.* Oculis corporis nihil amplius de illa poterat

etiam quia Fides ex auditu, nam in altero suam oculis exercebit iurisdictionem per distinctam clarant que Dei visionem: ut hoc modo uterque in suo non abiret iudicio, atque per illud quod profert auditus suam homines intelligant obligationem, quantumque Deo debeant gratitudinem ex tanti beneficii presentia, quo illos in hoc Sacramento, in quo se Deus exhibet illis totum ac integrum, & pariter cum illo cunctas thesauri sui divitias, eadem plane magnitudine, qua in caelis se beatis communicat, alio licet, ut mox dicemus, modo.

§. 4. Sicut in hoc Sacramento sibi opponuntur visus & auditus, ita utriusque distinctus assignatur locus: visus in caelo, & auditus hic in terra: qui visum per fidem huius mysterii precedit.

Præmissum quod iudicium de veritate huius Sacramenti spectet ad intellectum, quæ potentia est reliquis nostris sensibus superior, quibus velut ministris vitur, & à quibus species haurit sibi necessarias ad perfectam elicendam cognitionem: ita testatur Aristoteles: Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. Sensus qui respectu huius Sacramenti magis concurrunt, visus sunt & auditus: ille spectat illius informatum Sacramentalibus: hic autem verbis Christi instructus hanc affirmantis illi veritatem. Et si rem penitus inspiciamus parebit, singulos hosce sensus declarari ex contrariis in eo quod in hoc caelesti percipiunt Sacramento. Visus contrarietatem manifestat quam facit auditui, declarando secundum limites divinitatis sue, quod dum hoc attendit, quod in illa est hostia tantum videat panem: auditus autem sciens Christum revelasse quod in illo sit corpus suum ac sanguis, cui hypostatice unita est divinitas, asserit constanter Deum esse qui sub his speciebus latet absconditus: visus tunc, quod rem videat exiguam, auditus autem quod sciat rem esse immensam, quæ in illo ipsi manifestatur: visus asserit esse creaturam, auditus esse creatorem: hanc uterque proponit oppositionem, exerens quantum potest in divinitatis suæ sphaera vires suæ virtutis, in qua quæstionem suam prosequuntur. Qua ratione poterit hæc conciliari contentio? In uno eodemque illos ut colloques domicilio suamque quisque propriam exerceat actionem? Nequaquam: imo potius gravior exoriretur oppositio, & consilio produceretur enormior, ac mai-

nor in cognitione veritatis utilitas, quæ haberi potest circa hoc mysterium. Quando duo contrarij inter se rixantur opinionibus, nequaquam expediret ut in eadem commorentur domo, cuiusque regimen suscipiant: quod enim ab uno præcipiatur, reuocaretur a altero: quodque huic beneplaceret, illi displiceret: ex quo Babylonica resisteret confusio: ut hinc agitur incommoda via occlusatur, quibusque suo incolarum domum, atque in hac gubernetur impere. Hic, & in altera alius: si namque ibi maneret ubi quoad regimen sibi non repugnet, nullum timere possumus inconueniens, optime contentent: et utraque fauste disponetur. Visus quantum ad actionem suam, & auditus quantum ad suam, in eo quod cognitionem tangit huius Sacramenti, sunt sibi contrarij: creatum visus flumet quod videat panem, auditus quod audiat esse carnem: visus quod rem conspiciat exiguam, auditus quod audiat diuinam hinc latere maiestatem & immensitatem: remedium huic contrarietati commodum hoc est, ut utriusque dominum atque actionem suarum regimen in sanctis assignetur: auditus hic in mundo, ubi tantum Dei haugimus conditionem per fidem: quia Fides ex auditu: visus vero assignatur in caelo: ubi namque Deus per claram conspiciatur visionem: Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem: inquit Apoll. visus suam transferat actionem: hinc enim illi soli servatur auditus: cumque iuxta auditus regimen nos deceat gubernari, ipseque nobis illius hic esse Deum sub speciebus illis Sacramentalibus, eius oportet opinionem consentiamus, et eo accedamus illo per claram fructuari visionem, Deique distinctam illa mediata cognitionem: etenim ut certum habeo quod eo modo quo hic per fidem Dei mysteria credimus, ita in caelo per claram sumus ea conspiciatur visionem. Hoc Psalmista regius euidenter expellit: Sicut audimus sic videmus in ciuitate Domus virtutum. Verbum hoc verbum est coram quibus iam Deo in caelo fruuntur eumque per iumen gloriæ clare conspiciunt: quod in persona eorum iam in caelo ea omnia cernimus quæ dicta nobis sunt in terra: itaque in ciuitate Domus virtutum, id est in gloria visio habenas modum: quæ tunc tenet: hic etenim solus auditus imperat & gubernat: sicut eleganter hoc expendit D. D. dimus: Per fidem dum in hac vita sumus, de celestibus ciuitate Dei, de spiritualibus bonis, quæ in illa sunt, sunt in sermonibus prophetarum, atque alijs diuinitatis inspirati scripturis audimus. Et sic D. Ambo.

¶ Visus & auditus hic sibi opponuntur, & contrarietatem.

177

brof. huic infiftens argumento, & verfum huic
 exponens ait: *Audiamus extra civitatem.* Audire
 & Deum cognofcere per auditum fiat oportet
 extra civitatem illam Dei, non in gloria, nec e-
 nim ea fides quæ obfcuram involuit cognitionem,
 ingreditur: *Vidimus in civitate, cui Deus est lumen
 æternum.* Videre Deum, eoque per claram fidei
 vifionem illi feratur civitati, ubi Deus fol est in
 æternam eam illuminans: fed vifionem hæc ne-
 ceffe est vt præceat, eiuſdem per fidem cog-
 nio. Primo igitur homo præparetur per fidem,
 quia in ordine ad Dei cognitionem, auditus pri-
 mum obtinet locum, illi primo attendendum
 est quid nobis proponat, ac deinde fequendum
 quod nobis vifus offendit. Ita docet animam Da-
 vid: *Audifilia & vide.* Placet audire B. Fulgenti-
 i ordinem nobis indicantem à Davide propofitum:
 primum locum assignantem fidei: *Eccleſia dicitur
 audifilia & vide: quia iſte eſt in homine ordo
 divinae reſurrectionis ac remanentionis, vt nunc im-
 plicatus credas, quod tunc glorificatus accipies.* Ad
 hunc ordinem accedit qui redemptionem custo-
 dit Chriſti Domini in Eccleſia, quod in ſtatu iu-
 ſtificationis, ſcilicet hic in Eccleſia militante,
 tantum id credendum fit, quod in ſtatu glorifica-
 tionis, ſcilicet in Eccleſia triumphante in glori-
 a per claram capitur vifionem. Imo quantum
 Lepio, Spiritus S. huic fauet argumento, quando
 ſermonem inferens de ornatu ſponſæ ſuæ, mili-
 tantis Eccleſiæ perſonam exprimentis, ait, ſibi
 maxime placere murenulas & quidem aureas,
 quas illi ſpondet ſe daturum: *Murenulas aureas
 faciemus tibi vermikulatas argento: quibus perfe-
 ctio ſi lei virtutis Theologie declaratur.*
 Dicit Bernardus explicatis verbis præfati
 psalms, de quibus dixit quod Propheta præpo-
 nens auditum vifui, ſignare voluerit quod Deus
 clarum ſui vifionem concedat, præmiſſa ſui per
 fidem cognitione, adducit expoſitionem orna-
 menti murenularum ſponſæ, acque in illa hæc
 omnia quæ dicimus proſequitur: *Dicit conſolari
 ſponſam, quod donec perveniat ad vifionem, cuius
 ſic ſagrat deſiderio: facturi ſunt illi murenulas pul-
 chras, & pretioſas, quæ ſunt aurium ornamenta. Vt
 certum ſibi perſuadet D. Bern. quod non volue-
 rit dicere Spiritus S. à ſponſa fabricandas illi
 murenulas, ſi namque hoc foret, non diceret, *Fa-
 ciamus, ſed faciam.* Verum à ſocijs ſuis illas fa-
 ciendas, illi ſunt de quibus ait: *Facturi ſunt illi
 murenulas;* nec hoc vacat myſterio, & quod illud:
 Cum loquatur de ornamto Eccleſiæ per ſi-
 dem, quæ communicatur illi per divinam rene-
 lationem toti illi factam, non per Deum imme-*

diare, ſed per Prophetas ſanctos, Apoſtolos, Ro-
 manum Pontificem, & à SS. Doctoribus expoſi-
 ti; idcirco notat quod murenulas aurium ſponſæ
 ſponſus non eſſet facturus, ſed eius comites, SS.
 Doctores, qui vt fideles, & mēbra Eccleſiæ agunt
 cum illa familiariter velut individui ſocij & cō-
 menſales. Et rationem allegans cur per hoc il-
 lam conſolentur, quod murenularum promittant
 illi ornamentum, addit D. Bernard, *Atque hoc
 propterea vt opinor, quia fides ex auditu, & quam-
 diu per fidem ambulatur, & non per ſpiciem, danda
 opera poſitæ inſtruyendo auditui quam vifui exercen-
 do.* Cum fides intret per auditum, idcirco ait, or-
 namentum eius tale futurum, quomodo enim &c.
 His conſequenter hæc addit, *Tu, o ſponſa intuen-
 di dilecti inſiſtis claritati, ſed hoc alterius temporis
 eſt, damus autem in præſentiarum ornamenta auri-
 bus tuis, & eris præparata ad hoc ipſum, quod po-
 ſtulus.* O ſponſa ſanctiſſima, quandoquidem fer-
 ventia tua deſideria aſpiciunt optentque vifionem
 ſponſi tui clariffimam, hoc novetis hanc claram
 eius vifionem, ſtatim nequaquam conceſſero
 viatorum & peregrinantium in quo vivis, hæc
 enim alteri ſervatur temporis ſcilicet æternitati,
 quando toto illo tempore illo fruereſ inefſabili il-
 la vifione qua ſe tibi vniet per lumen gloriæ;
 nunc autem tantum tibi concedit ornatum au-
 rium, ſui nimirum cognitionem per fidem: hæc
 enim per auditum ingreditur: erique hoc orna-
 mentum ſecuriſſima præparatio qua gaudeas op-
 tatis: cuius hanc ſubiungit rationem: *Quia gra-
 dum eſt auditus ad vifum, proinde audi & inclina
 aurem tuam ornamentum, quæ tibi ſcimus vt per
 auditum obedientiam ad gloriam pervenias vifionis.*
 Gradus quo ad beatificam aſcenditur Dei vifio-
 nem, auditus eſt: hic etenim à divino verbo in-
 ſtructus, regit & dirigit iter noſtrum ad illam:
 proinde inclina aurem tuam ad Deum tibi in
 hoc SS. Sacramento loquentem: etenim orna-
 mento & compoſitione fidei per auditum &
 obedientiam, & intellectum tuum fidei ſubij-
 ciendo, ad gloriam pervenies clariffimæ vifio-
 nis.

6. 15. *Torrentem intellectus noſtri cobibet,
 ſubijciens illum fidei, veritas huius my-
 ſterij per Chriſti verba confirmata.*

Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus ve-
 re eſt potus. Primum cui innotendum eſt, 1.
 veritas eſt Catholica huius SS. Sacramen-
 ti: Chriſtus etenim vt prima & inſallibilis veri-
 tas Catholi-

ca primū est fūdamētum.

tas illud nobis postposita omni incertitudine & errore certificat : nimirum quod in illo sit realiter & vere SS. suum corpus, pretiosissimus sanguis, anima & diuinitas: vt autem omne nobis amoueat dubium, ait: *Verē*. Non ait, quod viso pane in sua natura, sic caro eius verus eius cibus, nec pretiosus eius sanguis verum viuum nobis ad portum, sed quantum ad effectum, ineffabile hoc Sacramentum idem eliciat, quod panis & eibus: quia ille vitam sustentat corporalem, SS. autem Sacramentum alimentum est vitæ gratiæ, ad eum modum quo Christus se nuncupat vitem: *Ego sum vitis* veram non quod Christus vitis sit per naturam & speciem, sed eo quod idem opereatur quod vitis: hæc etenim palmites nutrit atque in ea manentes viuunt & crescunt, quod idem non minus proprie facit Christus in ordine ad fideles suos, qui sunt huius vineæ palmites: nam gratiarum suarum influentijs illos sustentat, & incorporati Christo, velut membra eius viuunt & crescunt in sanctitate, meritorum augmentis, omnisque virtutis incrementis. Ita similiter diuinum hoc Sacramentum vocat verum cibum, & verum panem: non quod realis verusque sit panis: quinimo totus transubstantiatus est in corpus Christi, nec eius remanent nisi sola accidentia sine subiecto: prout fultus exponit D. Thom. sed dicitur verē panis quia vere sustentat in vita gratiæ sicut panis in naturali. Quia vt diuine dixit D. Thom. *Sicut corporalis vita materiali alimento indiget, non solum ad quantitatis augmentum sed etiam ad naturam corporis sustentandam, ne propter resolutiones continuas dissoluatur, & eius virtus deperat, ita necessarium fuit in spiritali vita spirituale alimentum habere quo regenerati in virtutibus conferuuntur & crescant.* Rationem autem huius annectit. *Quia spiritalis effectus sub similitudine visibilium congruum fuit nobis tradi.* Verba sunt hæc præclarissima, magnique ponderis, quæ alio loco latius explicabimus.

IOAN. 15. 1.

II. Christi dicitur vere cibus.

3. p. 975.

76

A. p. con.

gentes c. 6.

III. Christi verbo acquiescentiam.

Hoc igitur collocato principio, in quo nobis Redemptor noster asserit quod intendit, nos scilicet in illo certos reddere, volatumque intellectus nostri cohibere, ne velut stupidus & hebes velut senutari, sed simplex obediat subiactaque se verbo illius. cum maiorem in illo posset habere certitudinem, quam in propria suæ cognitionis euidentiâ. Quia omni vero verius sibi persuadet, quod Deus nos nequeat fallere, quia infinite bonus, nec ipse falli possit, quia infinite sapiens; & cum ille nobis hoc asseueret, vt pote prima veritas reuelas quid superest nisi vt diuino

eius verbo intellectum nostrum redigamus in captiuitatem? Ita celeriter volat intellectus, vt nihil sit quod illum euadat, currit: discursus & volat modo ad calos vsque, nec ibi sistit donec ad ipsum Deum perueniat; nam cognoscere Deum esse naturalibus hoc viribus potest comprehendere: nam & ipsi Gentiles hoc intellexerunt, quandoquidem vt probat D. Aug. quantumlibet barbari fuerint, cognouerunt quam rectissimè illis essent Dij, quamvis in assequendo vero Deo à veritate delirarent) modo descendit vsque ad abyssos, atque in eius centro loca penetra obscuriora: cum & ipsi Gentiles intellexerunt in ipso latere infernum cui titulum asserpserunt Lithum stium, cui prælerunt nauclerum Acharontem, quem fixerunt lembo suo animas transtulere; modo ipsas accendit Iulias, iam in nostro occupatur hemispherio: iam locus nullum inuenio ad quem humanus intellectus suo volatu non perueniat. Summa est hæc profecto velocitas: illam cognoscebat Christus, & licet per illam excitatus erat altissimos diffinitum montes circa diuinum hoc Sacramentum, & quam difficulter hæc nostros duccrem vitæ rem que intellectus: nam quidquid ratione sua non comprehendunt, reijciunt, pondus illi vult apponere quo cohibeatur intellectus, & frantum quo in cursus sui velocitate reprimatur, omniaque cuiusmodi inquirere quod ratione vel discursu nequit comprehendere, naturalibus suis habitibus vitibus: vt enim impossibile illi est ad eos accedere terminos ordinem nature superantes, atque huius mysterij dignitas eam excellit longèque præcurrit, opus est vt in inquisitione omnino confundatur; ad hoc obedientia introducitur fidei qua captiuetur; ita namque loquitur Apost. *Captiuantes intellectum in obsequium fidei*; subiecto rationis verbo Christi, venisse, nobis hoc asserent; taliter enim comprehendit intellectus magnitudinis eius perfectiorem, eiusque veritati acquiescentem, naturalis eius situitatis cessabit commotio, quando per seipsum hoc minime potest intelligere.

Deus sit mihi propitius; quam turbulentum est mare, nunquam a feruore suo quiescit iam nubibus minatur iam abyssos petuad. *Asperit vsque ad calos, & descendit vsque ad abyssos, iam inflatis vdis suis petrenpere posse direcis omnino sibi contrarium, terramque illis demersurum, nihilominus ad terræ litus appulsum hic iuanti & certiter si dūsus eius mitecunt & deseruescunt. Quis huius auctor? Quis hanc sedant inquietudinem & commotiones temperant? Quis vitibus adco-*

potens? Vnicum Dei verbum; vnicum p[ro]cep-
 tum, hoc coactatum ultra non progreditur; *Hic
 v[er]bum venit & non procedit amplius;* quasi v[er]bi-
 bus feris que conelulum verbi sui cohibuit illud
 9. omnipotentia; *Terminum posuisti eis, quem non
 transgredientur, neque conuertentur operatio terram.*
 Ne timueris quod terminos a Deo sibi positos
 sit transgressurum. Intellectus nostre mare est
 inquietissimum, nunquam silit, caelos ascendit,
 eorumque metitur motus; planetarum influxus,
 disputat de efficacia & magnitudine stellarum,
 praedicat eclipses, imo totam eorum describit cir-
 cumvolutionem; ad abyssos descendit, agit de lo-
 cis subterraneis, in quibus generatur metallum,
 qua ratione sol radijs suis in intimis terrae venis
 producat aurum & argentum, teneat gemma-
 rum splendorem, quae velut thesaurus abscondi-
 tus viant ab oculis nostris elongat; productio-
 nem nobis ostendit herbarum, plantarum, ea-
 rumque fructuum, generationem docet anima-
 lium, currit, discunt, a secedit, & nunquam quies-
 cit; vt a se ad terram accedit firmam hic cap-
 titur velut repagulo conclusum; *Posui vestem
 & ostia.* Quam primum Dei verbum percipit, il-
 lo interit eius motus. Terram firmam dixerit
 SS. Sacramentum; ita David illud exposuit;
*Erit firmamentum in terram in summis mon-
 tium.*

Alia littera habet: *Erit frumentum in terra;* quo
 denotatur quod id, quod in terra firmitatis seruit,
 ad quam stragus stupiditatis atque inquisitionis
 sine confringuntur hominum intellectus, esse de-
 beat panis, in illa existens, SS. nempe Sacramen-
 tum ita confirmatur ex translatione D. Hieron.
 quae habet: *Et erit memorabile triticum;* quod cum
 sit mirabilium Dei compendium, perseverabit in
 terra perpetua eorum omnium que memoria. *Me-
 moriam fecit mirabilium suorum.* Locum hunc li-
 teraliter exponit Doctor Incognitus: *Et erit fru-
 mentum, scilicet Sacramentum Eucharistia in terra
 in summis montium;* quia Episcopi & Sacerdotes, qui
 sunt in Ecclesia Dei quasi montes, super capita sua
 situant hoc Sacramentum. Erit igitur in terra SS.
 Sacramentum, in quo velut in eius firmamento,
 in terra firma, mare humani intellectus suas con-
 fringat disputationes; vbi omnis adinitas motus
 eius velocissimi consistat, nec habeat quod ultra
 progrediatur; nam praeter verba Redemptoris no-
 stri, nobis asserentis hie esse pretiosum suum cor-
 poris, suumque sanguinem; non opus est, vt natu-
 ralis illius discursus curiosus inquirat, sed diui-
 no se submitat verbo, sicut in illatae confinguntur
 vnde Deo hoc illis praecipiente, ad firmam litte-

ris stationem. Et quando ratio naturalis progrea-
 ditur ac volat altius rationem inuestigatur a quo-
 modo possit in exiguo illo loco comprehendi
 magnitudo Dei & immensitas, quaeque natu-
 rale eorum accidentium specierum Sacramen-
 tum subiectum, se continet, sicutque submit-
 articulo omnipotentiae Dei, cui haec mirabilia
 non contradicant; nam cum Sacramentum sit a
 deo mirabile, haec in illo manifestentur oportet,
 & vt exiguum nimis intellectus nostri acumen
 esse delectetur, quo tanta comprehendat mylle-
 ria, quo cogimur totaliter Dei verbo submittere,
 nobis hoc affirmanti, ingenium maxime versa-
 tum in naturali cognitione creaturarum, nam si-
 cut limites earum omnium illius excedit magni-
 tudo, non potest ad eius intelligentiam aspirare
 exigui nostri acuminis capacitas, nisi fulero ad-
 iuta principij supernaturalis fidei diuinae nobis
 hoc asserentis.

§. 16. In SS. Altaris Sacramento con-
 trahat alas suas humanus intellectus
 eo plane modo quo Sancta animalia
 Ezechielis suas demiserunt ad vocem
 desuper fundamentum.

VT valde celebrem explicant SS. PP. visio-
 nem Ezechielis in exordio Prophetiae suae,
 in qua, ipso teste, Deus illi gloriam suam
 reuelauit. Vidit quatuor animalia valde admiranda,
 alas vt lucra praegrandibus, quibus volabant,
 eosque petententes lumino strepitu sursum fere-
 bantur: *Et audiebam* (ita Vates) *sonum alarum quasi
 si sonum aquarum multarum, & quasi sublimis Dei,
 & cum ambularent quasi sonus erat multitudine
 vt sonus castrorum.* Quo significet qualiter ista
 sancta animalia alarum suarum sonitu perstite-
 rentia cognitionem praesertent magnitudinis
 throni Dei totius mundo, vt nec populorum eius
 potentia, nec exercitus multitudo, nec diuitiarum
 amplitudo, volatus eorum virtutem excederet,
 nec in actione sua in ordine ad Deum vllum ab
 eis ferre possent impedimentum, cuius thronus
 in medio fulgens firmamenti rapitibus eorum
 imminebat: *Et super firmamentum, quod erat in
 neni capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri.*
 Vt vidit autem, quod volarent, alasque suas con-
 cernerent, ait, quod audita voce de firmamento,
 alas suas contraherent, & quasi prostratas ad lo-
 cutum vocis, demitterent ac in consideratione vir-
 tutis eius, cum silentio & stupore eius celebra-
 bant omnipotentiam: *Nam cum fieret vox supra
 firma-*

VIII.
 Hic o-
 portet vt
 intel-
 lectus hu-
 manus illos
 illudat.

18. Ezech. 1.
 Visto E-
 zechielis
 proposu-
 it.

D. Hier. firmamentum, quod erat super caput eorum stabant & submiscebant alas suas. Nam ut ait D. Hieron. Vere tanta erat huius vocis fortitudo, ut nulla in eis esset qua illum sustinerent: Vocem enim Dei omnipotentis resonantem in caelestibus ferre non poterant, sed stabant & mirabantur, & silentio suo Dei omnipotentiam demonstrabant, qui sedebat super firmamentum. Visio hæc præclaris latet mysterijs, quæ alias exposuimus.

Tract. 5. §. 3. n. 76.

II.
Hæc animalia SS. Doctores designat. **D. Grac.**

D. Gregorius per hæc sancta animalia intelligit SS. Doctores qui Dei gloriam attenta mente contemplantes alas intellectus sui concutiunt, & lumine Dei celsitudinem cognoscentes, eam taçiti, & stupore perculli concelebant. Audiamus eius verba: Fortasse enim Doctores sunt, cum ceperint tacita mente cogitare, quæ si ineffabilis Dei sapientia, quæ mentes hominum sine strepitu verborum docet, deponunt alas suas, cum vox super firmamentum sit, id est humiliter in eo quod apprehendunt, cum superna conspiciunt, quæ ab eis comprehendi non possunt. Velut alati volant intellectus sui remigio alarum, illamque ineffabilem Dei sapientiam considerant, & quantumcumque de eius excellentia disputantes, iniucem sibi alas percutientes, ac argumentantes, & rationibus & discursibus velint veritatis eius magnitudinem explicare: Deponunt alas suas cum vox super firmamentum sit. Voci huic omnem volatus sui prosternunt efficaciam: submitunt enim actiuitatem, & resque rationum suarum, & vocis doctrinæ: Superat enim hæc quicquid de magnitudine gloriæ potuerint intelligere. Ita D. Gregor. mirandam hanc explicat visionem: cui noui contradicit expositio eiusdem de SS. charis Sacramento, in cuius consideratione intellectus alas suas demittit, rationum suarum argumenta obedientiæ fidei captiua prosternens, quæ voci præbetur firmamenti, quæ eadem est quæ Christi nobis veritatem asserentis: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.

III.
Qui se fidei submittuunt.

Cognoscunt SS. Doctores dediti contemplationi resu caelestium maiestatem Diuini throni: in hoc namque SS. Sacramento suam ostentat omnipotentiam, sapientiam, amorem & misericordiam, cæteraque sua attributa, conspectaque lumine fidei tanta Dei maiestate, intellectus sui concutiunt alas volantes quo ad tantam gloriæ pertingere possunt eminentiam in ipso manifestatam: vere quippe dixero visionem ac cognitionem esse diuinæ gloriæ, quæ in hoc SS. Sacramento perficiuntur. Si namque thronus Dei sit ille in quo Deus residens diuina sua propalam facit attributa: hic vbi sub speciebus illis latet Sacramen-

IV.
Appropiatur hæc visio SS. Sacramento.

talibus, velut sub quibusdam contractis cortinæ, an non bene dixerimus thronum diuinæ maiestatis se maiestatis & gloriæ? Et si in ipsa, vbi se beatissimis communicat spiritibus, lumine gloriæ confortati beati illum intuentur claresque perficiuntur actu perfectæ claræque visionis: hic vbi Deus idem est, qui se iustus per lumen fidei communicat, quo colostrati certissime illum cognoscunt, numquid congruenter loquimur si dicamus quod Deus hic in gloria sua resideat? Quod si in caelesti gloria, ut præmissimus omnia nostra fatientur desideria: quandoquidem bonitatem eius magnitudinem cumulusque infinitus perfectæ multo satisfaciat appetitui, licet capacitates quantam habeat infinitam: Satisabor cum apparuerit gloria tua, ita sibi promittebat David: cum ita sit, quod in hoc Sacramento recipienti totum integroque throno tribuat Deum: In me manus & ego in se qui congloriam peidum est & epitome bonorum omnium. Et deus dicit tibi: omne bonum t. etenim iuxta quorundam interpretationem significat, quod in humanitate Christi propter ineffabilem vniouem cum Verbo Dei, quam Moysi spectandam exhibebat, commutemur bona: vero verus est: cum ita sit corpus & sanguis Christi viuis in SS. Sacramento, & per concomitantiam eius beatissima anima, tota sit etiam humanitas, & per vniouem ad illam ipsa diuinitas, quod in ipso portatur anima omnium desideriorum suorum satietate, quam ab ipso recipit: & quod eo modo quo bona gloriæ vniouem nostrum satiant appetitum: ita & diuinum hoc Sacramento non minori nostrum explet plenitudine. Hæc nos monet ratio quæ cognoscant ipsum esse thronum gloriæ Dei, quem Ezechiel vidit super capita animalium, quæ per totam alas suas volabant ut ad illum accederent: quo designetur magnitudinis huius Sacramento perfections, multo superioris exigit cunctorum intellectuum efficacia, qui quantumuis alas suas percutiunt & viti sancti diligenter aduigilent, qui possint illud cognoscere, & semper tamen illum habeant captiuis suis imminetentem: *Supra firmamentum quod erat super caput eorum.*

Sacri Doctores, iusti & electi semper volant, ut & se mutuo alarum concussione prouocant, ac argumentorum rationibus studeant, eius specie ad illam immensitatem: qui rationum suarum efficacia volant, velut alis diuinæ contemplationis, mysterio contemplatum hoc ineffabile perfectissimum: porro percepta huius voce desuper: Cum fuerit vox supra firmamentum, caput quod erat super capita eorum: id est Christo affluente diuino suo verbo, vere ibi esse ac residere corpus & sanguinem suum: *Stabant & submit-*

*feras alas suas: demittunt contrahantque alas suas: & cum ita sit quod prius strepitum excitarent, velut aquarum multarum, & maris aestuantis: quia disputationum suarum rationumque viribus veritatem curiosius inquirebant: nihilominus audita voce, cuncti se submittunt: Captiuantes intellectum in obsequium fidei. Quales non legimus inter D. Aug. & D. Hier. altercationes: inter D. Chrysostr. & D. Epiph. D. Thom. cum Magistro sententiarum: omnes intellectus sui conuertunt alas, illis sursum euolant: una peruenit alteram, veritatem indagantes Catholicam, vt illum nobis exponant lucidam & cognitioni nostrae manifestam: & licet sonitu aquarum doctrinae, viderentur totum posse commouere mundum: in ipso tamen sereno disputatum suarum, audita voce ex firmamento, voce scilicet Christi: Dominus firmamentum meum: omnes conuertunt, silent disputationes: etenim illo verbo ipsis asserente esse corpus suum & sanguinem, cibum & potum huius SS. Sacramenti: nullus de eius amplius veritate dubitat: sufficit enim ad intellectum nostrum in fide eius, quod Christus nobis hoc affirmet. Quod si olim discipuli Pythagorae, censuerunt sufficere solum Mag. sui verbum, vt intellectum suum perpetuo submitterent silentio, quo dicebatur: Magister dicit: nam eo audito omnes eorum conuertebant disputationes, & quiescebant intellectus, nulla opposita repugnantia ob quamcumque rationem: quanto magis decet nos nostrum Catholicae submittere veritati circa hoc SS. Sacramentum, dum audimus quod Christus Magister noster primaque veritas: Ego sum via, veritas & vita, qui fallere nequit aut falli, nobis hoc ita asserenter dicat, omnique doceat cettitudi-
ne. Caro mea vere est cibus?*

§. 17. In SS. Altaris Sacramento comparere debemus naturalis discursus velocitatem ob verbum Christi, nos mysterij huius docentis veritatem: cum illud vnicuius calor terramque firmare potuerit.

Tribuit nobis Deus intellectum, vt esset velut scrutator & examinatur eorum omnium quae nobis occurrunt, vt eo modo rationem scitemus & comprehenderemus eorum quae cognoscimus, si utique tanta haec efficacia apud veteres Philosophos: vt hoc proprium esse dicebant hominibus barbis & ignorantibus quilibet

sibi proposita credere, ad hoc nulla conuictis ratione: quocirca ille tantum inter ipsos nomen ferebat sapientis qui res ex principijs eius causisque cognoscebat: ita vt dando omnium rerum rationem, debeat intellectus nequaquam sistere, donec illas ad eorum principia causalque reduxerit: De Aristotele refertur, dum die quodam in manus eius liber Genesis incidere a Moysse conseriptus, cepit primam illam euoluere propositionem: *In principio creauit Deus calum & terram, & ultra progrediens sperabat hanc propositionem ratione confirmari, quam cum non reperiret, librum abdicauit in haec verba: Bene uisisset rusticus, si probaret. Itaque donec perueniat ad rationem eius quod proponitur, nullus est Eurus humano ingenio in inquirendo velocior. Et quamuis vt verum esse fateatur, hoc rebus naturalibus optime conueniat, in ordine ad quas incidere potest, vt nulla eum remouetur, siquidem cum nihil uetustis eius naturalis excedat efficaciam: licet in quibusdam natura sibi reseruaerit clauis secreti sui: naturalis, cum multa sunt, quae quantumuis diligenter adlaboret, minime tamen ad eas possit peruenire, nec eorum effectum, qui in illis reperiuntur, rationem causalque cognoscere: ueritatem in diuinis & supernaturalibus, ad aliud spectantibus hemisphaeriu multo sublimius, ratio illi non potest vel minimum auxiliari: sicut enim in illis ordo inuenitur eius adiutate superior, nequit ad eius cognitionem efficaciam suam adferre naturalis: sed aliam uirtutem superiorem, qua in digeris proportionetur, eaque est fidei uirtus, quae illi lumine haec proponit medio Dei uerbo, haec illi confirmante: cui fidem adhibens, seque submittens, & non alter, illa cognoscat: *Si non crederitis, non permanebitis:* & ita cessat omnis uelocitas in ratione inuestigante, propter uerbum haec illi proponens. Sicut autem superioritas, dignitas ac supernaturalitas diuinorum maxime emicat in SS. Sacramento in quo vt uidetur, totus se debet subijcere intellectus uerbo Dei, hoc illi proponens ita cessat hic inquisitionis eius uelocitas rationem indagans huius ueritatis: quia illam tantum potest adipisci, si simpliciter uerbis Christi consentiat hoc illi confirmantibus.*

Plane admittit argumentum propositum conueniens D. Chrysostr. quo demonstrat quam simpliciter & sine ulla disputatione recipiendum sit uerbum Dei supernaturalia nobis proponens mysteria, fideique nostrae diuinae articulos. Patet, inquit, debet ad seruo Domino suo obedientiam: unde supremo Domino suprema debetur obedientia, & quamnam oris haec illa nimirum, quae nulli admittit

Gen. 1. 1.

II.

Ad super-

III.

IV.

re.

Hom. 2. in

Ep. ad Rom.

post med.

admittit

V. Ea obedientia servus Domino.

admittit disputationem, nullam contradictione: si namque contradictio repugnet obedientia: suprema obedientia nec hilum quidem paritur contradictionis. Hæc ea est quam servat intellectus omni rei: & disputatione, credens id quod fides docet. Et quamvis verum sit quod in omnibus eius mysteijis Deus se supremum probet Dñm, quo nos ad supremam compellat obedientiam & subiectionem, nihilominus in nullo magis quam in SS. Sacramento supremum suum manifestat dominium: etenim D. Paulus illum considerans hoc instituentem Sacramentum, eo non obstant, quod ante Christi officio functus fuerat servus, illum nuncupat Dñm: *Dominus Iesus, in qua no-*

r. Cor. 11. 23.

VI. Idcirco Christus ad hac institutione dicitur Dominus.

te tradebatur. Quo significet, quod vt servi huius Domini supremam illi servare debeamus obedientiam, & subiectionem in hoc mysteio, quo ostentat palamque facit, quantum sit Dominus omnium: quandoquidem vt talis Supremo utatur dominio in creaturis suis, de substantia panis ac vini illud efficiens quod sibi comeniebat institutioni: vnde in ipso intellectus nullam aliam habet obligationem præter eam, quæ propria est servo ad Dominum suum: nempe hanc, quæ omnem verbo eius præstat obedientiam, omne velocitatis suæ submittere efficaciam verbo Christi eiusque potentia: hoc illi proponentis & asseuerantis: nec enim pot. utius habes iudicium quod servus verum suum agnoscat dominum, quam si remota omni repugnantia præceptis illius obediatur: quocirca nullum habere possumus certius iudicium cognovionis huius SS. Mysterij, quam si perfecte nos ipsos fides verborum Christi submittamus: tunc enim eum clarius cognoscemus, quando illi firmiter crediderimus.

Psal. 125. In ps. 125.

D. Theode D. Basil. explanat verba illa Psalmistæ: *Credidi propter quod locutus sum* Non à te petitur, inquit hic, vt mysteio tibi à Deo propolita capias, nec illa intellectu tuo transmittas: vix vltimum enim fundum pelagus illud haberet, quod pedes adeo exigui transtularent: sed hoc tibi mādatur, vt simpliciter credas. In hoc immensam Dei cognoscimus bonitatem qua nobis hanc præstat misericordiam, dum maxima sua nobis mysteia communicat, & præclarissimum omnium, Sacramentum. Tantam eorum noveris esse dignitatē, vt ea nobis sit impossibile, dum hac luce fruimur, intelligere, essentque valde exigua, se ea nosset posset intellectus comprehendere: promptam à nobis exigit obedientiam, & integram Dei verbo-subiectionem qua credamus, non autem disputemus, non velimus tantam comprehendere celsitudinem: vnde hoc solum nobis præcipit vt sim-

VII. Vnde nõ capienda sed credenda sunt hæc mysteia.

pliciter credamus, non replicemus, non contradicamus: vt ita confirmatus constansque se intellectus nosset in cognitione huius mysteij: in quo mandat Deus vt pedem ligat fistatque creati velocitatis intellectus ob verbi certitudinem hoc affirmantis. Quod si Dei verbum perpetuo potuerit caelos fundare firmitate, non minus efficac oportet vt sit, quo nostrum firmet intellectum in cognitione veritatis nobis in hoc propolita: nam quantumvis oculorum nostrorum lucem laetare, in illa tamen, possumus esse multo absque omni comparatione securiores, quam per illam quam oculi nostri in his visibilibus comprehendunt, siquidem nonnumquam vult Deus vt per certitudinem, quam de illis habemus, inferamus multo maiorem quam possumus colligere ex spiritualibus, visibilibus & supernaturalibus.

In illo paralytico, quem teste D. Marthæo, VIII. Redemptor noster in pedes erexit spectantibus digne et & oblitentibus Pharisæis, clare potentia suæ virtutis proposuit testimonium, vt eorum ex toto commoveret quiesceret intellectus, eius potentia fides intercederet: gram adhibentes, qua pollebat ad remittenda peccata: ita vt ex eo quod oculatiter cognoscēbant, illos firmare voluerit in veritate spiritualis perestatis, quam in dubium revocant circa personam Christi quo circa dum illos cognoscit interius detrahentes, eo quod paralytico exisset: *Remittuntur tibi peccata tua: vt illos in fide solidaret, quod potestatem haberet remittendi peccata: hoc format illis argumentum: Vt autem sciat quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralyticis: surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Ex visibili miraculo curandi paralyticum ipsis assistentibus & eum mirantibus, illorum voluit confirmare intellectus in cognitione potestatis spiritualis, qua poterat peccata remittere. In SS. Sacramento tanta cernimus prodigia vt humanus intellectus eorum considerans eminentiam virtutis naturali relicti ac viribus: nullo modo possit quiescere sibi que sicut vile. Satisfacere etenim videre Dei magnitudinem totamque eius immensitatē tam exigua conclusam quantitate hi sibi, quinimo & in minima eius particula, accidentia panis ac vini sine naturali suo subiecto, videtur quod in veritate conturbet moneatque tantū ratione naturalis eius discursus, vt se refragū ostendat, & valde inuente illud cognoscat eo modo quo à Christo credendum proponitur, quinimo quando Christus hoc proposuit, vt dñm esse multo: confessi sunt auditorum: *Dñus est hie sermo.* Vt igitur intellectus in cognitione huius supernaturalis mysteij

scilicet posse confirmari ex verbo hoc sibi propo-
nentis eoque se firmum ac fecerum in eius veri-
tate statere, oculos coniecit in huius eiusdem
verbi potentiam, in eo declaratam quod de illo
fateretur in creatione caelorum, sciatque firmiter,
quod si verbum Dei seipso potens fuerit ad cae-
los in creatione solidandos, non minus efficax
esse debet quos nostrum confirmet intellectum
in cognitione nouae creationis spiritualis, in hoc
SS. Sacramento, uelut Transsubstantiationis panis
in Substantiam corporis ac sanguinis Do-
mini.

Dauid de creatione caelorum sic ait: *Verbo Do-
mini caeli firmati sunt.* A. Incognitus: Intendu hic
Propheta Rex manifestare omnipotentiam Dei
in terum omnium creatione, quodque in superio-
ribus, nimirum caelis illam ut verbi sui decla-
tauerit: *Tanta enim potestatis est Deus, quod uerbo
suo produxit caelum. Et ipsum firmavit sic, ut in-
corruptibile maneat in aeternum.* Si igitur in caelis
quos uideamus tanta sit uirtus eius uerbum, ut
illo caelos creauerit, ipsoque perpetua durat one
firmauerit ab omni cessatione liberis, in creatio-
ne spirituali transsubstantiationis in SS. Sacra-
mento per uirtutem uerbi sui, nostrum potest fir-
mare intellectum, ut solidus consistat in fide uer-
bi Saluatoris, illi hoc proponitis: qui namque
potestate ualuit ita constanter solidare caelos istos,
cedere possumus quod potestate ualeat qua hoc
confirmet quod nobis assenerat in transsubstan-
tiatione substantiae & panis & uini in substan-
tiam corporis ac sanguinis sui: hoc etenim eius
nobis uerba declarant: *Caro mea uere est eibus &
sanguis meus uere est potus.* Quocirca quantumuis
ratio naturalis hoc non comprehendat suis con-
silia uiribus, tamen quiescat, & a sua cesset ve-
locitate ob uerbum Christi hoc illi confirman-
tis.

*§. 18. SS. Sacramentum mysterium Dei est
eminentissimum, atque ut tale solis ser-
uatur fidelibus, qui diuina collustrati
fide eius cognoscunt dignitatem.*

Saeptus iam expendimus diuinum hoc Sacra-
mentum proportionem habere non paruum
cum caelesti gloria, quae cum terra sit uocat
illud D. Tho. *Finitia gloria pignus.* Unde conside-
randae sunt in illis quibus hoc coeditur eadem
condiciones eorum quos Deus ad gloriam suam
prelegit: & quamuis uerū sit, illis difficile posse
cognosci, tamen nobis ad consolationem quaedam

eius signa Christus in S. eloquio constituit, ut no-
tat D. Bern. quae sunt uelut imagines ad coniectu-
randū, confidendū & certo quodam modo pra-
noscedendū, quis sit praedestinatus ad gloriā. Inter
alias, inquit D. Bern. una est quae Christus emme-
rat agens de praedestinatis sub symbolo omni-
nam (interprete D. Theodoro) selet homines
delineare sub figura animalium: crudeles sym-
bolo leonum, astutos & dolosos sub figura vul-
pium: bonos autem pacificos & simplices sub ty-
po ouium: *Oues mea uocem meam audiunt.* In hoc
signo communi, multa includuntur particularia,
secundum uariam in SS. Litteris explicationem
uerbi: *Audire uerbum Dei:* sed litterae ea confor-
mior est quam suggerit D. Basil expendens uim
uerbi: *Audire: Uocem meam audiunt non disputant
neque discutunt.* Oues, simplices sunt, & audita
uocē pastoris, circa illam non disputant, utrum
debeat manere uel progredi, sed simpliciter
illā audiunt, ut obediunt, & se subijciunt ei quod
per illam ipsi indicatur. q. d. Oues meae simpli-
cem uocē meae seruant obedientiam, nec de illa
disputant, aut examini subijciunt: statim integrā
ei fidem adhibent, eisque sola uocis fides suffi-
cit. Hoc unū est signum electorum ad gloriā.
Hanc igitur habere debes communicaturus,
promptam obedientiam & simplicem ad Christi
uerbum promptitudinem, asserentis hic ad se
corpus suum ac sanguinem, & perfectam subie-
ctionem fidei ueritatis, quae nobis in V. Sacra-
mento credenda proponitur, & iuncta omni con-
tentione & disputatione.

Hoc mihi ut uerum uidetur, quod in opposi-
tionem eius quod accidit in paradiso circa arbo-
rem illam, quam Deus primæuis nostris interdixit
parentibus statuerit in Ecclesia sua SS. Sacra-
mentum. In priori inde nobis omne manuit dā-
num, quod parentes nostri audientes Dei uocem
in paradiso præcipientis ne de arbore illa com-
ederent, sub poena mortis: illam ad tribunal trax-
erunt disputationis & examinis cum diabolo ab
illis querente: *Cur præcepit uobis Deus, ne com-
ederetis de fructu arboris illius?* Respondent illi:
ab his hoc à nobis: *Ne forte moriamur.* Apage tale
commentum: uide moriemini? Cur hæc præ cæ-
teris uos occidet: nulla huius offerunt ratio, nec in
hac arbore quicquam præ reliquis est quod mor-
tem redoleat. Itaque ex non audita uoce Dei, uel si
saltem inquisita huius ratione nostra prouenit obedi-
entia peruenies: accedat igitur fides ex opposi-
tione nos docens omne nostrum bonum oriturum facta in
in Ecclesia ex auditu uocis Christi, & simplici o-
bedientia in SS. Sacramento, & nulla quaesita ra-
tione.

*Ser. 1. de
Septuag.
& Ser. 1.
in Osa.
Paf.
Ser. 1. de
Pruid.*

104. 10. 27

I.
Signum prædes-
tinationis
est audi-
re uerbum
Dei.

II.
Inde om-
ne malū.

Gen. 3. 3:

III.
Si simplex
obedi-
entia
pro-
uenit
ex
opposi-
tione
nos
docens
omne
nostrum
bonum
oriturum
facta in
in Ecclesia
ex auditu
uocis
Christi,
& simplici
o-
bedientia
in SS. Sacramento,
& nulla quaesita ra-
tione.

E

tionem, cur credere debeat hic esse Deum: & ut, si-
cut olim ob non auditam vocem Dei hac subie-
ctione & simplicitate parentes nostri paradiso
extortes facti sunt; ita hic ob auditam vocem, o-
bedientia eius fidei, absque vlla disputatione &
altercatione, admittamur ut fidelissimi Christi fi-
lij, quibus solis panis hic celestis asseruatur. Glo-
ria electis tantummodo propria est, qui audien-
tes vocem Dei simpliciter & sine contradictione
illa sequuntur: itaque V. Eucharistia solis serua-
bitur fidelibus: qui in Ecclesia simpliciter & nul-
la facta desuper inquisitione rationis quam eius
quod Christus hoc nobis asserit perfectam ad-
hibent fidem presentis eius veræ ac diuinæ sub
his speciebus absconditæ.

IV.
Deo
quarun-
tur circa
hoc my-
sterium.

Duo, ait D. Aug. petere potest Christianus de
mysterijs diuinis illi à verbo Dei propositis. Pri-
mum: quia ratione hæc fidei mysteria intelligam,
nec enim illa comprehendere secundum quomo-
do ea credam, cum non intelligam? Ad primum
respondeo: optime dicit: quod illa nequeas intel-
ligere, cum ea minime comprehendas: sed ad se-
cundum dico: non bene iudicis: quomodo credam
quod non inte ligot quia ut illa credas, non à te
petitur ut illa intelligas: quinimo idcirco à te
pescitur ut ea simpliciter credas, quia non potes
intelligere: Dices (ita D. Aug.) quomodo istud cre-
ditur? quomodo istud capitur? Ad hæc duo respondeo.

V.
Quomodo
capitur
V. Sacra-
mentum.

Quomodo capitur, recte dicit, quomodo creditur
non recte dicit: imo ideo bene creditur, quia non capi-
tur nam si caperetur, non opus erat ut crederetur,
quia videretur. Ideo e rectis quia non capis. Hoc tibi
notum, sit: quod si velis inter omnes Dei ad eius
gloriam electas annuerari: simplex obedientia
à te requiritur & integra Dei voci eiusque verbo
subiectio, quo tibi diuina sua proponit mysteria:
quod si velis illa perferuari & rationem inqui-
rere ut illa capias, magis quam parare obedi-
entiam ut illa credas: ab eorum numero exaceris
nec tibi regnum Dei celeste seruabitur. Quod
si in V. Eucharistia rationem exortas, nec intel-
lectum tuum Christo verbo subijctas: scias hoc
tibi non custodiri: quod si hoc modo cum illo e-
geris, tibi ad nihilum redigetur respectu intelle-
ctus tuarationi naturali renuntia, & lumen astu-
me supernaturale ac diuinum fidei hoc tibi pro-
ponen is, hoc etenim modo multam inde trahes
utilitatem.

VI.
Sicut fa-
ctum fuit
in Man-
na.

Nec hoc omittamus omnino singulare in Man-
na, si figura huius SS. Sacramenti, proposito nostro
optime conueniens: quod expositum soli lique-
scibat instar cereæ, & in nihilum resoluatur: igit-
ur vero, sol dabatur & conseruabatur, & velut eius

calore coquebatur: rarum autem portentum: nam
cum mollia & blanda vehementiori calore asin-
ta citius resoluuntur & euanescent, & Manna non
a solis radios liquefere: multo magis, quantum
sapio liquefieri debuisset ad calorem ignis ipsi ap-
positum: quod autem hic fortius solidetur, ibi ve-
ro in nihilum euanescat: nihil aliud hic nobis
innuitur, quàm quod SS. Sacramenti expositi ca-
lori ignis amoris diuini, & rationi supernaturali
fidei, solidum firmumque reddatur intellectus
nostro seu cognitioni: sic enim in illo presentis
agnoscimus Dei magnitudinem: propositum
radijs luminis naturalis, id est soli nostro intelle-
ctus, tibi inter manus euanescent: ut summam eius
nequeamus capere excellentiam & dignitatem:
est etenim mysterium thesauri Dei maxime,
& hoc solis suis refereat electis: illis numerum
qui simpliciter & sine vlla disputatione vocem
eius audiunt: nam sicut illis tantum thesaurum
gloriæ lux tradendum reseruauit, ita his solum
hoc custodit Sacramentum: obedientia quoque
& subiectio fidei nos eius magnitudine reddit dig-
nissimos. Ita me docuit Apst. quando conditi-
ones enarrans Ecclesiæ fidelium, quibus hoc ero-
gatur Sacramentum iuravit: Est vox Dei, talis con-
ditionis, ut ad eius receptionem nostrum debe-
mus captiuare intellectum: Captiuantes intellectum
nostrum in obsequium Christi. Necesse est ut fide-
les huius Ecclesiæ congrue ad hoc disponantur,
recipientes & admittentes verbum Dei tali sub-
iectione & resignatione nostri intellectus, ut
velut illum captiuemus.

Quando quis in captiuitatem abripitur, duo illi
illi sunt: primum: pedibus illius fortiores imp-
ciantur compedes, ne iugiet, ne manibus elabo-
entur secundum: de tertia propria educitur exilio
tiam alienam, in qua non propriam sed omni-
no alienam audit linguam & diuersum plene s-
tra. Hæc duo confirmat David in Ioseph esse pe-
rfecta, dom à fratribus venditur Ioseph in ser-
uus in captiuitatem redigendus: In seruum
numdatus est Ioseph: primo namque illi pedes co-
stringuntur ferreis ut uelis: Humiliauerunt in
compedibus pedes eius, ubi notandum verbum
Iud. Humiliauerunt. Pedes prius soluti ac liberi ut
quocumque uellet proficisci posset, nunc deten-
ti sunt, humiliati, & biecti, & compedibus obe-
dientes. Secundo, de propria regione Chanaan
educationis, in Egyptum trahitur, ubi linguam
quam nunquam audierat, nouam & diuersam
à patrio idiomate addiscat: Ioseph tam uocatus in
terram Egypti, linguam quam non nouerat audi-
uit. Captiuandus est noster intellectus, & subij-
ciendus

ciendus verbo Christi in SS. Sacramento, si eius deside remus utilitatem: talia quippe sunt eius mysteria, vt ea capere luce naturali non possit: sed a voluntate capiendus & subiendus, vt firmiter credat, quod ex se nec videt, nec comprehendit. Vnde primo ferreus comparatur obedientia: vinculis ad Christ. verbum, quibus humilietur, subijciatur & coarctetur, vt libere discurreat, diu parti quo libere, non possit: sed in discursibus suis non vitetur se protendat, quam secundum obedientiam & resignationem huic diuino testimonio. Quod si in cognitione terrestrium & inferiorum aliquando admodum lente procedat, & non nisi tarde tandem illi comprehendat, & mille adhuc erroribus involuta, quomodo tanti Sacramenti cognoscat altitudinem, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor humanum potuit imaginari? Quid si quod Deus se in cibum commutat tradatque homini comedendum: quis vnquam tale quid cogitare? Difficile estimamus (ita Salomon) quae in terra sunt & quae in prospectu sunt, inuenimus cum labore: quae autem in caelis sunt, quis investigabit: Si parus sit caelestis, si Deus ipse sub speciebus lateat Sacramentalibus: quomodo illum sub his intelligentes? Si vilia haec nostri hemisphaerij non nisi summo labore & maxima cognoscimus difficultates: qua ratione diuina capiuntur & caelestia tanto illis superiora? Nicodemus vt erat in litteris apprimè verus & Princeps Synagoga, sibi persuadebat se posse mysteria Dei que Sacramenta intellegere, quocirca haec à Christo sibi postulat proponi: & ad primum ingressum, de Baptismo vt de prima porta disputationem, haeret attentus: Quomodo possunt haec fieri? Quid ageret si de subtilissimis sermonem inferret sacramentalia, quale est hoc Altaris Sacramentum?

Intellectus noster audax est presumptuosus: & ille qui in rebus supernaturalibus ac diuinis praesumat habere se perspicacem, in eorum cognitione maxime hallucinatur. Quid remediij? Insuper huic intellectui compedes, eius restagna discutiam, subijce sapientiam, vt illum tanquam seruum humiliatum habeas & subiectum obedientiae testimonij Redemptoris, qui nec falli potest, nec fallere, cum sit primae veritatis testimonium: vt hoc depressus seruitute, non possit libere volare discursuum suorum naturalium remigio: nam per hoc huius SS. Sacramenti cognoscat clare veritatem. Secundò: de terra propria ad alienam abducatur, vbi nouum audit & addiscat idioma: Linguam quam non nouerat audiuit. De mundi migret opinione, eius omittat idioma: cum enim mysterium sit caeleste, alia lingua vtendum est

eagus multum diuersa. Lingua Sapientum huius mundi ea est, vt ad effectum cognitionem procedamus per inquisitionem causarum, & ad ratio oportet nem reuocemus: quo namque tempore ad hoc addicere non acceditur, nemo iure vocandus est sapiens. idioma. Porro in hoc SS. Sacramento necesse est desistere hoc idioma: nam ad eius intelligentiam, non vtendum est ratione: hac etenim illud nequit comprehendere, sed sola fide & obedientia Verbo Dei: haec quippe est dispositio electorum Dei ad gloriam: nam cum SS. Sacramentum tantam habeat (vt praefati sumus) conformitatem: eadem requiritur preparatio, & obedientia verbo Christi nobis haec proponentis.

§. 19. Filij sunt Dei illegitimi, qui in hoc mirabili Sacramento intellectum suum Christi verbo non subijciunt.

Hoc certum & infallibile est filiorum Dei signum: prompta nimirum obedientia & simplex subiectio verbo Dei, quia sine disputatione aut oppositione credunt quicquid eis verbo suo proponit, de reali ac vera praesentia sua in hoc SS. Sacramento; & contra censeri non possunt vt veri filij Dei, sed alieni & spurij, qui ab his conditionibus desiciunt. Notum omnibus arbitror Iacob signum geminos illos Iacob & Esau populi praesignasse: natu electi Iacob & Gent. leui: hunc praedestinatum & electum ad gratiam Euangelij illum vero reiectum reprobata & ab illa reprobatum, atque in rebellionis suae actus, inobedientiae poenam declaratum vt filium Dei illegitimum. Hoc Deus matri Rebeccae praenati indicauit: *Duae gentes sunt in vtero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuisentur.* Verba haec ad. I. a. Rom. 9. congruenter expenduntur. Si à Deo requiramus quas uterque habiturus sit conditiones, respondet: populus praedestinatus, & vt filius verus obedientia praesulgebit voci suae adeo simpliciter, vt haec audita consistim sine replica, dubitatione & contentione sit acquieturus: *Populus quem non cognoui seruiuit mihi, in audita auris obediuit mihi.* Supremam mihi praestitit obedientiam & verbo meo subiectionem, atque in hoc Deus maxime se Dominum ostendit, quod euidentissime in SS. Sacramento conspicimus. **II.** Condicio itaq; in vero filio requisita est obedientia & subiectio verbo Christi, omni postposita dubitatione & dubio in fide huius Sacramenti Populus autem reprobatus habitus vt filius spurij talis obedientis futurus erat, qui committere examinaret eius veritatem, & multa moueret circa illa dubitationes, praedecellorum natura

cessorū suorū inhaerens vestigijs, qui semper Dei verbis obrectabāt nec credebant in irabilibus eius
Ps. 17. 45. foras aspergutes defectus maculā: *Psij alieni mē-
 ritū sunt mihi, inuenerunt sunt.* Sic eos deserbit D.
Ion. 10. 2. Ioan Christum circumdantes: *Circumdederunt eū
 Iudaei & dicebant ei: Quousque animā nostram tol-
 lis? Si tu es Christus dic nobis palā:* Quibus Christus
 respondit: Iam milies vobis dixi, & semper verbis
 meis mouistis quāstionē, quo manifeste ostēditis
 vos non esse ex oībus meis: nam si tales essetis,
 vnicū vobis verbum à me prolatum ad fidem

III. sufficeret: *Loquit vobis & non credistis & c. quia nō
 estis ex oībus meis.* Nemo nō miratur perniciā
 Iudaei cū in contradi- cūdo verbis Christi eorū contentio-
 nes quando il is allecit quis sit, obijciunt, nō tene-
 probatur. mur tibi credere & quare? *Tu de te ipso testimoniū
 perhibes, testimoniū inuim non est verū.* Miracula
 poscunt in confirmatiōe: his concessis verba que-
 runt quibus hoc ipse persuadeat: *Si tu es Christus
 dic nobis palam:* quādo operibus comprobabat, ver-
 ba exigebant, & his prolatis ad opera rursū cō-
 fugiebant: *Circumdederunt eum.* ait D. Ioa. veni iam
 hoc: *Circumdare si potes sumptū significat animo
 hostili corona cingere: eo sensu de Saule dicitur
 quod David eum cinxit in modum coronae: quimō
 & ipse Saluator de Romanis Hierusalē obse-
 sisset, ait: *Patens sumis tui & circumdabant te
 vallo.* Accedunt Iudaei Christum animo hostili vt
 illi se opponant, & verbis illius non acquiescant:
 haec sunt conditiones filij alienis & à Deo reiectis
 proprias, vt se verbis Christi demonstrent esse re-
 fractarios.*

IV. Ille igitur qui in hoc diuino Sacramento ali-
 quā ostendit rebellio: ē parvamque verbo Chri-
 sti subiectionem nobis hoc proponentis, vestigijs
 insitens sicut à Deo reprobat, nempe Iudaei, se
 iudicet spurium, reprobatum & illegitimum. Pro-
 ponit illis Redeemptor noster mysterium SS. Sa-
 cramenti, omneque in medium profluit dubiū
 obijcētes doctrinae illius: *Quomodo potest hic
 nobis carnem suam dare ad manducandum?* Tales
 qui tam acriter se Christi opponunt veritati ad-
 uersarios, suis non annumerat: soli quippe illi sunt
 eius qui audi o verbo illius absque vlla contradi-
 ctione, replica & obreccionē illud sequimur: obedi-
 entia namque verbo Dei conditiones filiorum
 eius manifestat: *In auditu auris obediunt mihi,* re-
 pugnantia vero eisdem testera est reproborum.

V. Puerulis nota est Samvelis cū Rege Saule sen-
 Saul non innocinatio. Praecipit illi Samuel ex ore Dei vt
 sicut Deo consil- to, exercitu copioso oppugnaret Amaleci-
 obediens- tas, enucha interneccionē deleteret, nemini parceret,
 nec iumentis, nec hominibus, nec subdijs nec ijs fi-

Regi, Audiuit verba hūc Saul, nec tamē impleuit,
 pinguiora reseruauit armenta, gregesque ouium,
 imo & ipsi Regi vitam condouant. Accedit Pro-
 pheta, Regē interroga: *Quare non audisti vocem
 Domini?* Quis ille nomini meo detractor? *Isa. 1. 10.*
*Imo audisti: Abertas o Rex, inquit Samuel, etiam
 audire verbū Dei, Deo ipso doctore. est illi simpli-
 citer obedire, cū autē hoc non ita perferes, nō
 audisti vocem Domini: filij te iudica & iuge re-
 probatū. Eadem phrasi vsus est Deus qua per Pro-
 phetam suum cōtra populum suum expulsa: et
 illegitimū & reiectū, quod illi fuerit inobediens
 Non audisti populus meus vocē meam: etiam eius
 se nolle verbo subijcere, contradicere, & refragari,
 reproborum est damnantia conditio. Si hoc
 te eris, inquit D. Chrylost, quis illius signum est? *Ps. 110.*
 getis nec veri filij Dei conditionem; cū vt ipe-
 mo Domino suprema exhibenda est obedientia,
 quā nullam admittit obiectionem, omne sequi
 dubitationem, & examen eius quod proponit.*

Hinc originem sumpsit eodem Doctore
 stante, grave illud supplicium quo Deus vitam
 quendam punit. Accedit illum Propheta: *Dicitur
 que ei in sermone Domini percute me. Et sic erat
 cuiusdam strage matris à Deo praestitio: sic expo-
 diebat fieri. Replicat ille quid inde cōmodi, quod ego
 te percuriam, caputque pugno distringam? Iudij
 etiam hoc examini iam ita fieri consentiat, nisi ex
 ego in hoc facinore iustitiae causam inuenio, non
 fecero. Sic cine, replicat Vates Dei praecipit obij-
 cēs examini, nō scimus sit? Hoc si, istis conser-
 tum: te Deus vt filium abortiuum & reprobum
 puniet, nec vt quid suum admittere, vnde
 Quis
 audire voluisti vocem Domini, ecce recedit à me &
 percuriet te leo; & factum est ita percussit eum
 leo & discerpit. Nota verbum; *Noluit audire
 vocem Domini;* q. d. quia verbum Domini simpli-
 citer non audiuit, sed illud diserte maluit,
 illi non obediens; hoc noueris; aper tecum Deus
 non vt pater tuus benignus, sed vt seuerus iudex,
 qui à gratia sua verbo suo refragat. & eisdem
 se raturam procul repellit; qui namque filij sunt
 legitimi Deoque proprii; sicut eius non examina
 veritatem vt ei credant, sic nec iustitiam vt cono-
 pete perficiant. Alium accedit, idemque immitte
 Dei voluntas est vt mihi caput pugno cōstantis
 ille nulla interposita mora, nulla praemissa gra-
 cepti discussione, vultus illi grauius inuictus,
 ex quo cruor effluxit copiosus, turbatur non mo-
 dice percussor, at solatur eū Propheta; quietus esto
 & securus, salua sunt tibi omnia, re namque Deus
 vt suum excipiet, quandoquidem simplicitate vocis
 illius obediisti. *Inssus à Deo Propheta percussus,**

(sic D. Chrysolom.) quandoquidem quod illi res ab iuda videtur, cuiuslibet ea e persecutus est ut simpliciter non parit, pauci extremas dicit: perculsor autem probatus est. Qui simpliciter non obediunt, sed contumaciter resistit, ab ipso ve spum excipitur. Et ab hereditate veritatis eius filiorum ve indignus expellitur, atque ad penas damnatur sempiternas: sed qui simplici promptaque obedientia, nulla facta discussione verbo illius obediunt, hanc ve filium assumunt legitimum, suumque excipiunt.

Eccē, inquit, qualiter Abraham ve verus Dei filius simplici ceteraque obedientia se diuino verbo subiecit, nec moras trahat nec examinet, nec obijciat difficultatem vel vicam ex tot que se offerre bant, statimque exultat fidem immolaturus: nam: Non curse de mandato Jesitatus est, sed inobediens dignitate permissa, mandatum dimitaxas admittit. Dignitatem ac maiestatem eius attendat sibi loquens nempe Dei, cui ve supremo Domino, suprema debetur obedientia: & quia hoc illi debitum agnoscebat, indubitanter, incunctanter, nec difficultate illi obedit. Cteditu difficile videtur instantem fieri transubstantiationem substantiam panis in substantiam corporis Christi in hoc SS. Sacramento: atque in illo totum esse esse Deum, tota sua magnitudine immentum, nec idcirco minus residere ad dexteram Dei Patris in celo: quia non leuiores hic occurrunt difficultates quam in sacrificio Abraham, & percussione Prophetarum. Porro si nos ostendere voluerimus legitimos Dei filios, eorum exemplo, audite debemus verbum Christi nobis hoc asserentis, nec attendere difficultatibus a ratione propositis, seu Dei maiestati: cum enim sit supremi Domini maiestas, supremam ei debemus obedientiam, sibi enim sine examine, submissionem sine contradictione, & auctoritatem sine rationis inquisitione: etenim hoc nisi fecerit, verbaque eius audierit, de gremio ejicietur filiorum Dei, ve alter Saul, populus Iudaicus, atque ille, qui nisi prius Dei preceptum examinasset percussit voluit Prophetam, nec illi ex Dei nomine hoc precipiente.

§. 20. Deus ipse in V. Sacramento nos tuto certog, ducit, in illo nobis loquens, ut olim filijs Israel in columna cor comitante. Ognominat D. Paul. Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis, ve tota securitate veritatem in illa requireremus: Hac tibi scribo, fili Timothee, ve scias quomodo oportet conuersari in domo Dei, qua est Ecclesia Dei viva, columna & firmamentum veritatis. Hoc vix optant homines noscere verita-

tatem idque certissime: Omnes homines naturam sua scire desiderant: ait Philosophus: ve autem Apostol. nos ad eam certo dirigit, nobis ve locum maxime certum designat. Ecclesiam: est enim columna & firmamentum veritatis: nam in ea viuentes absque dubio illam inueniemus: Ceterus Zach. 3. 3. veritatis vocatur a Zachariae quod etiam columna no imitur S. Ecclesia, somniti est, mendacium & commentum, & quam primu hoc fundamento non fulcitur veritas, corruet veritas esse desinet, atque in mendacium dolumque commutabitur.

Insignes plane titulos adscribit. Apost. Eccle. I. si: primo appellat illam domum Dei: Domus Ecclesia: De: quia in illa Deus velut in domo propria habitatur: hic Deus velut in proprio throno maiestas domus suae ac magnitudinis residet in SS. Sacramento, Dei: quod intra portas tantum Ecclesiae colitur, & in illa consecratur diuina Christi virtute Sacerdotibus communicata, tanquam legitimis Dei ministris. Magnificat Spiritus S. immensam Dei erga homines misericordiam: cui non satis fuit illi condere ciuitatem hanc mundi adeo spatiosa n., formosam & magnam, insuper & ipse venit illam inhabiturus, domumque suam in illa erecturus, nempe Ecclesiam, ve cum hominibus moraretur concius: ve vero hinc eo migrante ad Patrem, eius non deesset illis societas, diuinum hoc instituit Sacramentum, in quo taliter cum illis remaneret, ve tamen hoc gaudium non priuaretur, quo ad dexteram Patris esset ascensus. Machinam hanc ingentem mundi condidit, caelos stellis suis adornauit, terram arboribus ac fontibus, montes altitudine, aquas piscibus, aera volueribus. Et quia haec omnia eo tendebant ve habitaret cum hominibus: Delicia mea esse cum filijs hominum: proposuit edificare in hac ciuitate domum sibi propriam, ve propriam habitaculum, & hoc qua intentione? Ve homo cernens in hac domo habitare Deum certo sibi persuaderet in illa inuenturum se veritatem: ubi namque Deus inhabitat nullum potest accessum habere mendacium: Sapiencia adificauit sibi domum. Quae nam est haec domus? Eam quam Apost. nuncupat Domum Dei, qua est Ecclesia Dei viva. Ecclesia Catholica est domus firma, in qua veritas solidas habet radices, quod si per eam ascendatur in caelum, supposito quod haec sit domus veritatis, indubitanter per eam nobis eo est ascendendum. Quinimo hoc expertus Iacob, quando in somno illo mysterioso scalam illam conspexit, per quam patebat via in caelum, & descendebant inde Angeli, exclamauit: Vere Dominus est in loco isto: vere non est hic aliud nisi domus Dei. Si 19: Deus

II. Et conle-
quenter
domus
veritatis.

Deus in illa refideat quasi in proprio loco, certissime domus illius est, & domus Dei, quia domus Dei, quia domus est veritatis: est porta per quam ascenditur in caelum, vnde hic est Ecclesia: cum per illam ascendere nos oporteat in caelum: quia verissime nisi in illam intremus, non est quod caelo frui nos posse confidamus. Hæc igitur tota certitudine veritatem complectitur turam ac securam, ac prorsus nominetur *Columna & firmamentum veritatis*.

43
Lib. 1.
Sermon.

D. Clem. Alex. columnam ait significare apud omnes nationes firmitatem: vnde nonnulli perpetue studentes nominis sui memoriam, columnam erigebant. Ecclesia columna est solida: quia in illa veritas firma est & constans: in illa veritas conferuatur, docetur, defenditur, & tandem in ea Deus hominibus cognitionem infundit veritatis: quæ ut ipse supernaturalis & diuina illos instruit medio diuinæ suæ reuelationis, vel determinatione Ecclesie per caput suum Summum Pontificem, & SS. Doctores explicata. Vel nisi dicamus Ecclesiam dici columnam, quia consistit in medio eius SS. Sacramentum, vna ex septem illis columnis, & præcipua septem nimirum Sacramentis quæ Christus in illa instituit eam ædificaturus. Vnde omnem illi adscribimus titulum ex parte principali eam instituentis, vt solemus hominibus dare titulos animarum: quia anima in illis pars est principalis: omnia vero in Ecclesia columna principalis illam sustentans est SS. Sacramentum, ideo nuncupatur Ecclesia columna, & Deo in illa loquente qui prima est veritas, nomen illi assignatur *Columna & firmamentum veritatis*.

III. Dicitur
etiam co-
lumnæ.

De vero sapiente qui perfectam obtinet cognitionem dixit Spiritus S. vt secure tutoque progrediatur baculum domus super parietibus insigat. *In parietibus illius figens palum.* Baculus quo peregrinus homo in caestem tendit ciuitatem, est intellectus: quia cum per illum incedat mediante cognitione veritatis, quæ tantum pertinet ad intellectum, idcirco dicitur baculus eius. Si firmum igitur certumque quærat duces parietibus Ecclesie baculum insigat, eius columnis, septem scilicet Sacramentis, quæ hoc efficiunt in Ecclesia quod parietes in domo, illum principaliori insigat Sacramento, nimirum Altaris, ex quo gratia emanat, quam reliqua producant, & hoc modo tuam certamque carpet ad caelum viam. Cum enim in illo nobis Deus loquatur & instruat, ipsa prima veritas, quæ nos nequit fallere, certo certius per hoc tutissime ambulamus quo ad Deum pertingamus. Vt opinor alludit Apost.

Ecclesi. 14.
25.

IV. Meta-
phora de
baculo
iugentis.

De vero sapiente qui perfectam obtinet cognitionem dixit Spiritus S. vt secure tutoque progrediatur baculum domus super parietibus insigat. *In parietibus illius figens palum.* Baculus quo peregrinus homo in caestem tendit ciuitatem, est intellectus: quia cum per illum incedat mediante cognitione veritatis, quæ tantum pertinet ad intellectum, idcirco dicitur baculus eius. Si firmum igitur certumque quærat duces parietibus Ecclesie baculum insigat, eius columnis, septem scilicet Sacramentis, quæ hoc efficiunt in Ecclesia quod parietes in domo, illum principaliori insigat Sacramento, nimirum Altaris, ex quo gratia emanat, quam reliqua producant, & hoc modo tuam certamque carpet ad caelum viam. Cum enim in illo nobis Deus loquatur & instruat, ipsa prima veritas, quæ nos nequit fallere, certo certius per hoc tutissime ambulamus quo ad Deum pertingamus. Vt opinor alludit Apost.

ad summum illud beneficium quo Deus populum suum in terram tendentem promissionis præuenit: etenim propter viarum difficultatem nam per deserta gradiebatur obstrata, non ita, & inuia, mille colubris, serpentibus, scorpionibus periculosa: in quibus si populus aliquis occideret, populus erat inimicus & fraudolentus qui ablit vt in viam illos dirigeret reclinam, immo potius à recta conarentur illos denotare: columna illam mysticam ipsi procurauit: quæ nocturnus vt ignis illuminabat & calefatebat contra impetuos nocturnas tenebras, & frigus nocturnum: de die vero vt nubes apparebat ab ardore solisque radijs illos protegens vt vmbra culum. Hæc oculis eorum exposuit visibilem, omnibus conspicuam: atque in illa Deus ipse invisibilis refidebat, ex illa loquebatur, docebat, secretam proponebat veritatem, in ordine ad viam, & occurrentes occasiones: *In columna nobis loquebatur ad eos.* Non nisi corporalem videlicet illi columnam, porro proprius accedentes & audientes quod illi dicebat, cognoscebant in illa esse ipsum Deum invisibilem ipsi loquentem: vnde sibi certissime persuadebant, quod hanc loquentes præuiam à recto delirare non possent. Hæc est Ecclesia Catholica, columna immobilis SS. Sacramentum: *Columna veritatis.* Inuestigantes Deus per viam ducere veritatis ad terram promissionis gloriæ, sed docet nos per hanc viam: hic enim nobis illam per fidem proponit, & per fidem vult ad illam ambulemus: *Per fidem ambulamus.* Mundus hic velut quoddam desertum est in veritate, non tritum, imperium: eo quod parum admodum de illa in munio tractetur: abundat mille serpentibus, reptilibus immundis ac bufonibus, diuersis scilicet tæreosis in illo exurgentibus: quarum singulæ velut hostes insensu & fallaces nos conantur in præcepti agere per quod illos sequentes à recto viam deuiamus.

His opportunum statuit Deus remedium columnam hanc mysticam SS. Sacramentum quod in culpa tenebris ignis effretum luce sua nos illuminat vt de illa egrediamur, & igne diuini amoris, qui in eo excelsit, nos calefaciat quo frigus pellitur, & calparum nostrarum tepiditas calefacit. In die vero status gratiæ velut puer nos protegit ab ardentibus appetituum nostrorum & concupiscentiarum. Hanc caestem columnam statuit Deus humanis oculis visibilem: etenim corporeis nostris oculis species certissimas Sacramentales ita in illo resplendentes; hic de industria & permanenter refidet Deus, quia illud

quæ est in quo nobis eius innotescit maiestas & excellentia; ex illo nobis loquitur Christus quippe nobis hoc asseuerat: *Caro mea uere est cibus*. Species uideamus panis ac uini, sed fide instructi accedentes ad hoc Sacramentum, eique per hanc supernaturalem appropinquantes cognitionem, intelligemus Christum esse Dominum sub his latentem speciebus, qui uelut cælestis quidam Magister nos ueritatem docet in si le huius mysterij, & per hanc dum scimus hanc ultimam esse dispositionem ad gloriam, nobis compertum erit, quod illam sequentes recta eo tendamus, nec illa sit formido aberrandi, cum enim Deus illam nobis ex hac diuina demonstrat columna, nec falli possit aut fallere; & ita securi eius luce

quæ est fidei, proficisci possumus; hæc autem fides in hoc SS. Sacramento maxime declaratur. Ut enim Sacramentum est ceteris eminentius, necessario requiritur ut in illo expressius altior emineat cognitio, quam ea quam per fidem de reliquis Dei percipimus: mysterijs eiusque etiam excellentia clarius pateat in hoc quod in eo magis nobis necessaria sit fides ad eius cognitionem: quia sicut per illam ad Deum tendimus, tantò securius in via progredimur, quanto splendidius fidei lumine nobis illucescit. Nec dubites, si de namque huius SS. Sacramenti, patrocinante diuina gratia, ad claram peruenimus Dei cognitionem in gloria. *Ad quam nos perducet Dominus noster Iesus Christus. Amen.*

HOMILIA II.

DE DIVINO CIBO QVEM NOBIS DEVS TRIBVIT IN HOC SS. SACRAMENTO.

Caro mea uere est cibus, &c. Ioan. 6.

Alquam lumine fidei collustrati cognouimus huius excellentiam Sacramenti & necessitatem qua premitur ad illius receptionem: non erit difficile huius communi explicare magnitudinem, summasque delicias quibus Deus nos recreat illud nobis exhibens in cibum: quatenus tanti cognitio beneficii augeat in nobis erga illud gratitudinem, non osque affectus illo fruendo quandoquidem in illo abundantiam habemus bonorumque cumulatum nobis oblatum: etenim ut cælestis cibus terrenis omnibus delicijs eminentior imperfectionibus non subiacet terrenarum deliciarum: etenim quæcumque nobis offeruntur delicia & quantumcumque sapide, quanto his magis pascimur, tanto nauisam patiuntur grauiorem nosque commouit: porro pane hic cælestis in gultu & delicijs quibus nos afficitur de hęc sunt ex ipsa Dei substantia progentia, quanto magis in hoc Sacramento illis fruimur, tanto magis nos componit non osque excitat iterum illo descendendi appetitus: quantoque sapius ad eius accedimus mensam debita nostrarum omnium præparatione potentiarum,

quam eius nobis gratia committit, tanto crescit amplius bonorum eius cognitio nouumque illud possidendi desiderium: quia quantumcumque ex illis possidemus nobisque sumimus, cum bona thesauri sine infinito non euacuantur: sed quantumcumque licet inardescat nostrum desiderium, nostrumque in abundantia eius participationis gaudium, si cum gaudio desiderium augeatur, communicatione horum bonorum augeatur simili er eius abundantia: nam dato quod tribuatur in contrapositione bonorum finitorum, conditiones oportet ut habeant ipsas contrarias, quibus bona finia fruuntur.

Dixit Aristoteles hoc proprium esse bonis finis, ut semper eo modo decrescant quo illa proprietas sumimus: *Omne finium per subtractionem, finis minuitur*. Bonis igitur his si contra ponantur illa, finis, quæ Deus in SS. nobis tribuit Sacramento, nemo dubitat quin contrarias sint habitura proprietates, ut quanto magis illis subtrahimus, tanto magis crescant & augeantur amplius: ita ut quantumcumque seruet desiderium, & possessio gaudij redonder, semper tamen nobis plura supersunt opranda: quia plura nobis bona pluresque deliciae in hoc cælesti cibo superant obtinenda.

Prima